

—Altyazı Fasikül—

2019'un son birkaç ayı Altyazı Fasikül açısından oldukça yoğun geçti. Ekim ayındaki Reyhan Tuvi filmleri gösterimleriyle Altyazı Fasikül Gösterimleri'ne başladık, Kasım'da Artıkışler Kolektifi ve Oktay İnce'nin videolarının gösterimleriyle devam ettik, Aralık'ta Hangi İnsan Hakları Film Festivali'yle işbirliği içinde Fatih Pınar'la bir Video Atölyesi gerçekleştirdik. Bu etkinliklerin videolarına Fasikül'ün web sitesinden ve sosyal medya hesaplarından ulaşabilirsiniz. Elinizde tuttuğunuz sayının Ses köşesindeyse Fatih Pınar'ın video atölyesinde anlattıklarından derlenmiş bir özet bulacaksınız. Fasikül'ün bu dördüncü sayısının kapağında da Oktay İnce, Fatih Pınar, Sibel Tekin, Kazım Kızıl ve daha birçoğunun, Türkiye'de haber alma özgürlüğünün hepten hiçe sayıldığı şu dönemde, kararlılıkla sürdürdükleri 'kayıt tutma' eylemliliğini temsil eden bir imaj var: Video kamera.

Geçen sayımızda Kars ve Lüleburgaz sinema topluluklarıyla bir söyleşi yapmış, şehirlerine kendi inisiyatifleriyle bağımsız filmleri nasıl getirdiklerini konuşmuştuk. Bu sayının Seyir köşesinin konuğu ise Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü [Bü(s)k]. Bu köşedeki söyleşilerde, özgürlük alanını genişleten seyirci inisiyatiflerine dair örnekler vermeyi amaçlıyoruz. Bü(s)k üyeleri de,

yakın zamanda Boğaziçi Üniversitesi'nde bilet fiyatlarına yapılan zamlara karşı başarıyla sonuçlanan mücadelelerinin safhalarını anlatıyor. Fasikül, yeni yılda da seyircinin iradesini ortaya koyan bu gibi deneyimleri paylaşmaya devam edecek.

Dünya köşemizde de 'film gösterme' uğraşına dair bir söyleşi yer alıyor. *Ağaçlardan Bahsetmek (Talking About Trees, 2019)* sinemanın yasak addedildiği bir ülkede, 60'ların sonundan bu yana faaliyetlerini sürdüren Sudan Film Grubu'nun çabalarını anlatan bir belgesel. Filmin yönetmeni Suhaib Gasmelbari ile yarım asırdır mücadele veren bu grubun üyelerinin umutlarını nasıl canlı tuttıkları üzerine sohbet ettik. Bu sayının **Serbest Kürsü** köşesinde ise, *Roza – İki Nehrin Ülkesi (2015)* ve *Yüzlerle Konuşmak (2018)* belgesellerinin yönetmeni Kutbettin Cebe, Fransa'da bir film festivalinden davet aldıktan sonra başına gelenleri anlatıyor; belgesellerin suç unsuru sayıldığı günümüz Türkiye'sine dair fikirlerini paylaşıyor.

Fasikül, sinemada ifade özgürlüğü alanını genişletme yönündeki etkinliklerini 2020'de de sürdürecektir. Aralık ayındaki Kurgucular Buluşuyor etkinliğiyle başlayan, diğer üretim alanlarıyla devam edecek olan tartışma serisi ve belgesel gösterimleri için sosyal medya hesaplarımızı takip ediniz.

Altyazı Fasikül:
Özgür Sinema
SAYI 4
OCAK-ŞUBAT 2020

fasikul.altyazi.net
altyazifasikul
fasikulaltyazi
altyazifasikul

PROJE KOORDİNATÖRÜ
Senem Aytaç
EDİTÖR
Fırat Yücel
GÖRSEL YÖNETMEN
Ahmet M. Ögüt
WEB EDİTÖRÜ
Abbas Bozkurt
DÜZELTİ
S. Sezen Kutup

KATKIDA BULUNANLAR
Alper Çağan Arslan,
Senem Aytaç, Ekrem Buğra Büte,
Kutbettin Cebe, Ayça Çiftçi,
Can Eskinazi, Aslı İldir, Mert Kaya,
Yücel Kurşun, Haydar Taştan,
Furkan Üstel, Beste Yamaloğlu
TEŞEKKÜRLER
Oktay İnce, Çiçek Kahraman,
Nadir Öperli, Fatih Pınar, Alper Şen,
Özcan Vardar, Bü(s)k

BASKI-CİLT
Şan Ofset Matbaa San.
ve Tic. Ltd. Şti.

Altyazı Sinema Dergisi ile ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. European Endowment for Democracy tarafından desteklenmektedir.

Altyazı Sinema Derneği
Kuluolu Mah. Turnacıbaşı Cd.
3/8 Beyoğlu/İstanbul

PA
NÖkazım
kızıl'a
eynesil'de
gözaltı

11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın şüpheli ölümünü araştıran TBMM Komisyonu'nu takip etmek üzere Giresun, Eynesil'de bulunan belgesel sinemacı/video-aktivist Kazım Kızıl, gazeteci Canan Coşkun ile birlikte 13 Kasım'da gözaltına alındı. Kısa bir süre sonra, gazeteciler Tuğba Demir ile Tunca Öğreten ve Rabia Naz'ın babası Şaban Vatan ile birlikte mahkemeye sevk edilen Kızıl ve Coşkun, adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Söz konusu isimlere yurtdışına çıkma ve müşteki evine yaklaşma yasakları da getirildi. 13 Nisan 2018'de evinin önünde yaralı olarak bulunan ve kısa bir süre sonra kaldırıldığı hastanede yaşamını yitiren Rabia Naz'ın ölümüyle ilgili farklı iddialar öne sürülmüştü. Rabia Naz'ın ölümünün yüksek bir yerden düşme ya da intihar sebebiyle gerçekleştiği iddia edilirken baba Şaban Vatan kızının araba çarpması sonucu yaralandığını ve intihar süsü verilerek kazanın gizlenmeye çalışıldığını öne sürmüş, kazayı yapan

Kazım Kızıl

en son

Emel Anne (2019)

belgeseline

imza attı.

Emel Anne

YÖNETMEN: Kazım Kızıl
YÖNETMENİN İZİNİ ALAN: Canan Coşkun - Canan Coşkun - Ömer Aksoy - Ömer Aksoy - Ömer Aksoy
YÖNETMENİN İZİNİ ALAN: Canan Coşkun - Canan Coşkun - Ömer Aksoy - Ömer Aksoy - Ömer Aksoy

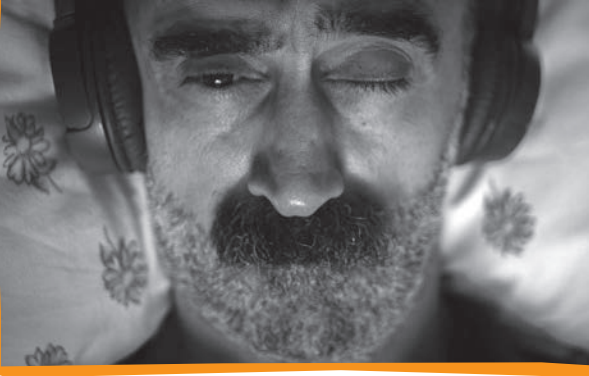
kişinin Eynesil Belediye Başkanı'nın yeğeni olduğunu iddia etmişti. Coşkun ve Kızıl, TBMM tarafından kurulan ve bölgeye gelen araştırma komisyonunu takip ediyordu. Olayın ardından sosyal medyadan bir açıklama yayınlayan Kazım Kızıl, bir gün boyunca asılsız suçlamalarla gözaltında tutulduklarını ifade etti. Üzerinde Almanca ve Kürtçe "10. Hamburg Kürt Film Festivali" yazan bez çantanın suç unsuru sayılarak alıkonulduğunu belirten Kızıl, ekipmanları ve arşivine emniyet tarafından el konulduğunu ifade etti. Kızıl, daha önce de 2017 referandum protestoları sırasında gözaltına alınıp üç ay tutuklu kalmıştı. "Gösteri yürüyüşleri kanununa muhalefet" suçundan beraat eden Kızıl'ın "cumhurbaşkanına hakaret" suçundan aldığı hapis cezası ise cezaevinde tutulduğu süre göz önüne alınarak infaz edilmemişti. ■

Sinemacıların gözaltı ve dava süreçleriyle ilgili gelişmeleri web sitemizin Sinemacılar Yargılanıyor başlıklı sayfasından takip edebilirsiniz: <fasikul.altiyazi.net>

filmler
"savaşa
hayır!"
demenin yolu

TSK'nın Suriye'nin kuzeyine düzenlediği Barış Pınarı Harekâtı aleyhindeki haber, paylaşım ve protestoların yasaklandığı günlerde filmler "Savaşa hayır!" demenin bir yöntemine dönüştü. Barış ve Sinema Platformu, 22 Ekim tarihinden itibaren Twitter üzerinden savaşa karşıtı filmlerden sahneler paylaşmaya başladı ve kısa sürede sosyal medyada gündem oluşturdu. #SinemaBarisDiyor ve #BaskaBirSiyaset Mumkun hashtag'leriyle yapılan paylaşımlarda *Büyük Diktatör* (The Great Dictator, 1940), *Hair* (1979), *Full Metal Jacket* (1987), *İki Dil Bir Bavul* (2008) ve *Fotograf* (2001) gibi savaşa karşıtı filmlerden parçalar "Savaşa hayır!" başlığıyla sunuldu. ■

Full
Metal
Jacket

arkadaşımız çayan

38 (2006), 5 *Nolu Cezaevi* (2009) ve *Bakur* (2014) gibi belgesellerin yönetmeni Çayan Demirel'in hayatına kameralarıyla eşlik eden arkadaşlarının çektiği *Arkadaşımız Çayan* belgeselinin 10. Hangi İnsan Hakları? Film Festivali'nde gerçekleştirilen ilk gösterimi büyük ilgi gördü. Belgeselde 2015'te kalbinin bir süre durması sonucu beyrinde hasar meydana gelen Demirel'in her şeye rağmen hayatla kurduğu güçlü bağ gözler önüne seriliyor. Gösterimin sonrasında gerçekleştirilen Dönemi Belgelemek: Bir Engelli Koşu başlıklı forumda, *Bakur* belgeseliyle ilgili davada %90 engelli raporu olmasına rağmen 4 buçuk yıl hapis cezasına çarptırılan Demirel'in hukuk mücadelesine sinemacıların nasıl destek olabilecekleri konuşuldu. ■

kuyu'nun yolculuğu

Veysi Altay imzalı *Kuyu* (Bir, 2018) belgeseli festival yolculuğuna devam ediyor. Bugüne kadar katıldığı festivallerden 13'ü en iyi belgesel olmak üzere toplamda 24 ödül kazanan *Kuyu*, son olarak Aralık ayında İtalya'da katıldığı iki festivalden de ödülle döndü. İtalya'nın Cagliari bölgesinde düzenlenen 6. Babel Film Festivali'nden ve Roma'da gerçekleştirilen 5. Fabrique Du Cinema Awards'tan en iyi uluslararası belgesel ödülleri alan *Kuyu*'yla ilgili Babel Film Festivali'nin ödül gerekçesinde yönetmenin cesaretine ve Kürt sorununu güçlü ve cesur bir biçimde anlatabilmiş olmasına vurgu yapıldı. *Nüjîn* (Yeni Yaşam, 2015) belgeselinin Batman'daki bir gösterimi nedeniyle hapis cezası alan ve hakkında yurtdışına çıkış yasağı bulunan Altay, ödül törenlerine katılamazken yönetmenin filmi dünyayı gezmeye devam ediyor. ■

Veysi Altay ile *Kuyu* üzerine gerçekleştirdiğimiz *Geleceğe Dönük Filmler* başlıklı söyleşiyi <fasikul.altayzi.net> adresinden okuyabilirsiniz.

efecan şenolsun hâkim karşısında

Yaşamayanlar adlı internet dizisinin çekimleri esnasında oyuncu Elit İşcan'a cinsel saldırı ve hakarete bulunan Efecan Şenolsun'un yargılandığı davada ilk duruşma 17 Ekim'de görüldü. Sanık Şenolsun, hakkındaki suçlamaları reddederken İşcan ve avukatı sette yaşanan cinsel saldırının detaylarını dile getirdiler. Sanık Şenolsun'un avukatının Elit İşcan ve Efecan Şenolsun'un geçmişte çekilen bir set fotoğrafını cinsel saldırıyı meşrulaştırma amacıyla kullanmak istemesi tepki çekti. Duruşma sonunda mahkeme, gelecek celsede tanıkların dinlenmesine karar verdi ve davayı 12 Mart tarihine erteledi. İddianamede yer alan tanık ifadeleri de cinsel saldırı ve hakaretin gerçekleştiğine işaret ediyor. Davanın başından itibaren Elit İşcan'ın yanında yer alan ve davanın kamuoyuna yansımada önemli bir rol oynayan #SusmaBitsin platformu üyeleri de duruşmayı yerinde takip etti ve İşcan'a destek verdi. 25 Ekim 2018'de İşcan'ın olayı açıklamasının ardından Oyuncular Sendikası da İşcan'a destek vermişti. ■

ödül çıkmazı

Film festivalleri bolca para ödülü dağıtıyor, ancak bu süreç her zaman sinemacıların lehine işlemiyor. 2018 yılında düzenlenen 55. Antalya Film Festivali kapsamındaki Antalya Film Forum'da TRT Ödülü'nü almaya hak kazanan Mor Menekşeli Kadınlar projesinin yapımcısı BESTE YAMALIOĞLU yaşadıklarını anlatıyor.

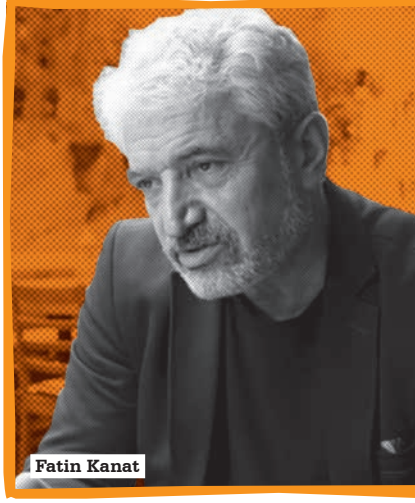
2018 yılında Zeynep Atakan'ın direktörlüğünü yaptığı Antalya Film Forum Belgesel Pitching Platformu'na Sezen Kayhan yönetmenliğinde geliştirdiğimiz belgesel projemizle seçildik ve 30 bin TL olarak anons edilen TRT Ödülü'nü almaya hak kazandık.

Festivalin hemen ardından TRT, ödül parasını ödeyebilmek için 30 bin TL +KDV fatura göndermemizi istedi. Bu süreç boyunca Antalya Film Forum yetkililerinden kimse ödül ödemesi ile ilgili bir açıklama yapmadı. Fatura karşılığı olarak 35.400 TL ödeme yapması gerekirken 30 bin TL ödeme yapan TRT

açıklama olarak yatırılan meblağdan %20 oranında veraset intikal vergisi düşüldüğünü belirtti. Olması gereken prose-dürün ya fatura kesimi ya da veraset intikal vergisi uygulaması olduğunu ifade ettik ve vergi düşüldüğü için faturayı iptal etmek istedik. Ancak buna cevap olarak, mali yıl geçtiği için faturayı iptal edemediklerini belirttiler ve bu durumla ilgili hiçbir çözüm bulunamadı.

Tüm bu süreç boyunca Antalya Film Forum ekibini bilgilendirdik ve kendilerinden aracı olmalarını istedik. Projemizi sunarak katkıda bulunduğumuz bir platformun yetkililerinin bize üçüncü partilerle iletişimde aracı olması gerektiğini düşünüyoruz. Zeynep Atakan problemi anlattığımız ilk mail'e cevap verip durumu TRT ile görüşeceğini bildirdi. Ardından attığımız iki takip mail'i sonrası asistanı TRT'nin vergi düşülmüş ödemesinin bilgisini verdi. Halbuki biz tam da bu sorundan yakınıyorduk.

Sonuç olarak, fazla fatura kesme durumunda kaldığımız için ödül parasından ekstra vergi ödememiz gerekti. Bundan dolayı hem şirket olarak zor durumda kaldık hem de finans planımızda açık oluştu. ■

Fatin Kanat

fatın kanat'a gözaltı

Aralarında Ankara merkezli sinema grubu Sinetopya'nın kurucularından, belgesel yönetmeni ve İnsan Hakları Derneği (İHD) Ankara Şubesi Eş Başkanı Fatin Kanat'ın yanı sıra çok sayıda siyasetçi ve insan hakları savunucusunun bulunduğu 11 kişi 27 Kasım'da Ankara'da gözaltına alındı. Gözaltıların gerekçesinin 2016 yılında yaşanan sokağa çıkma yasakları sırasında yapılan 'beyaz bayrak' eylemlerine katılmak olduğu belirtildi. *Halepçe: Sonsuz Umut* (2011), *Çocuklar Naziktir* (2014), *Tükenmeyen Umut: TEK-DER* (2016) gibi belgesellerin yönetmenliğini yapmış olan Fatin Kanat, düzenlediği film festivallerinin yanı sıra İran Sinemasında Kadın kitabının yazarı olarak da tanınıyor. ■

kayseri'de gösterim koşullarına protesto

7. Kayseri Film Festivali'nde Burak Çevik'in *Aidiyet* (2019) ve Serhat Karaaslan'ın *Görölmüştür* (2019) filmlerinin ulusal yarışma programından çıkarılması, Türkiye'deki festivallerin gösterim koşullarına dair tartışmaları yeniden alevlendirdi. Festivalin ilk planlanan tarihte yapılmayıp ileri bir tarihe ertelenmesi sebebiyle daha önceden rezerve edilen salonları kullanmadığını iddia eden festivalin, yarışma filmlerini jüriye bir otelin konferans salonunda kurulan perde ve projeksiyon sistemi üzerinden izlettiği ortaya çıktı. Yönetmenler Burak Çevik ve Serhat Karaaslan

sosyal medya hesaplarından açıklama yaparak filmlerinin jüriye sinema salonunda izletilmesini talep ettiklerini fakat festivalin bu koşulları sağlamadığını, link paylaşmak istemedikleri için de filmlerinin yarışmadan çıkarıldığını duyurdu. Festival yönetimi, yönetmelikteki bir maddeyi gerekçe göstererek, diğer filmler linkten izlendiği için, söz konusu yönetmenlerin filmlerini sinema salonunda izletme yönündeki ısrarlarını ayrıcalık talebi olarak yorumladı. Çevik ve Karaaslan ise "festivalde film sinemada izlenir" vurgusu yaparak, festivalerin filmleri hem seyircilere hem de jüri üyelerine ideal koşullarda göstermekle yükümlü olduklarını hatırlattı. ■

güc birliği'nden mimar sinan açıklaması

Sinema Meslek Birlikleri Güç Birliği, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren Prof. Sami Şekeroğlu Sinema-tv Merkezi'nde bir süre önce yaşanan atama krizine yönelik yazılı bir basın açıklaması yayınladı. Açıklamada, Prof. Sami Şekeroğlu ve diğer akademisyenlerin merkez bünyesindeki film arşivinin yeniden yapılandırılması sürecine dahil edilmesi gerektiği ifade edildi. Ocak 2019'dan beri okulun rektörü olarak görev yapan Handan İnci Elçi, Ekim ayında Prof. Sami Şekeroğlu Sinema-tv Merkezi'nin yeni müdürü olarak kendini atamış, bu da merkeze yönelik bir tasfiye operasyonu yapıldığı tartışmasını doğurmuştu. ■

dünyadan

★ 81 yaşındaki ünlü oyuncu Jane Fonda her cuma Amerika'nın başkenti Washington DC'de Kongre binası önünde yaptığı eylemlerle iklim krizine dikkat çekiyor. İlk defa 11 Ekim'de olmak üzere dört kez gözaltına alınan Fonda'nın eylemlerine Ted Danson, June Diane Raphael, Diane Lane ve Sally Field gibi oyuncular da katıldı. ★ *The Absence* (2019) adlı İran yapımı belgesel, Amsterdam Belgesel Film Festivali'ndeki

(IDFA) gösteriminden bir gün önce programdan çıkartıldı. Belgeselin programdan çıkartılma nedeni olarak, İran devletiyle ilişkili bir kurumdan (Islamic Revolution Documentary House) para desteği almış olması gösterildi. *The Absence* İranlı Kürt bir çiftin 2017 depremi sonrasındaki hayatına bakıyor. ★ Gürcistan'da halk dansları topluluğundaki genç bir erkeğin eşcinselliğini keşfetmesini konu alan *Ve Sonra Dans Ettik*'in (*And Then We Danced*, 2019)

8 Kasım'daki Batum prömiyeri ve ülke çapındaki gösterimlerinde milliyetçi ve dindar gruplar organize saldırılar gerçekleştirdi. Filmin gösterimine yönelik, radikal sağ gruplar ve Gürcü Ortodoks Kilisesi'nden tehdit mesajları gelmişti. ★ *Alev Almış Bir Genç Kızın Portresi*'nin (*Portrait de la Jeune Fille en Feu*, 2019) başrol oyuncusu Adèle Haenel, *Şeytanlar* (*Les Diables*, 2002) filminin yönetmeni Christophe Ruggia'nın sette ve sonrasında kendisine cinsel saldırıda bulunduğunu açıkladı. ■

o şehre geri döndük mü?

Bu yılın en çok beklenen sinema olaylarından 56. Antalya Altın Portakal Film Festivali, 26 Ekim-1 Kasım tarihleri arasında gerçekleştirildi. Antalya, 2014'te ön jüri tarafından seçilmiş olmasına rağmen festival programından çıkarılan Reyhan Tuvi imzalı *Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek* (2014) filminin sansürlenmesinin ardından önce belgesel ve kısa film, sonrasında ulusal uzun metraj yarışmasının programdan kaldırılmasıyla sansür tartışmalarının merkezine yerleşmişti. Bu süreçte "Altın Portakal" adı resmî adından çıkarılan, ödül heykelciği değiştirilen festivalin ulusal yarışması, yönetmen Kaan Müjdeci'nin önderliğinde bir grup sinemacı tarafından İstanbul'da alternatif biçimde, "Bir gün yine döneceğiz o şehre!" sloganıyla düzenlenmişti. 31 Mart'taki yerel seçimlerde yönetimin CHP'li Muhittin Böcek'e geçmesinin ardından kamuoyunda ulusal yarışmaların Antalya'ya döneceği beklentisi oluşmuştu. Beklenen oldu ve 56. Antalya Altın Portakal Film Festivali'yle ulusal yarışmalar Antalya'ya geri döndü ancak bilhassa sansürle yüzleşme ve sektör iradesinin arkasında durma

konularında festivalin ne denli iyi bir sınav verdiği hâlen tartışma konusu. Festivalden öne çıkan satır başları şu şekilde: ★ Bu yıl "öze dönüş" temasıyla düzenlenen festival, Altın Portakal adını da resmî adına geri kazandırdı. Festivalin sembollerinden olan ve eski yönetim tarafından değiştirilen ödül heykelciği de orijinal tasarımına döndü. Festivalin ilk En İyi Kadın Oyuncu ödülünü kazanan Türkan Şoray, festivalin bu yılki afişinde yer aldığı gibi geleneksel kortejin ardından açılış töreninde de bir konuşma yaptı. Geçmişte yaşanan sansür vakası ve ardından gelen sinemacıların boykot kararı sonrasında kaldırılan belgesel ve kısa film yarışmalarının

yanı sıra 2017'den bu yana yapılmayan ulusal yarışma da bu yıl festivale geri döndü. ★ Festival öncesinde sinema sektöründe oluşan beklentiler doğrultusunda 2014'ten bu yana yaşanan sansür olaylarıyla dürüst bir yüzleşme fırsatı festival yönetimi tarafından değerlendirilemedi. Sinema Yazarları Derneği (SIYAD) ve Belgesel Sinemacılar Birliği'nin (BSB) yanı sıra çeşitli meslek birliklerinin de dillendirdiği, 2014'te sansür nedeniyle gösterilemeyen filmlerin bu yıl seyirciyle buluşturulması ve yaratıcılarına iade-i itibar yapılması talepleri karşılık bulmadı. ★ Festivaldeki ulusal yarışmanın kaldırılması nedeniyle İstanbul'da 2017 ve 2018 yıllarında düzenlenen

alternatif Ulusal Yarışma'nın ödül kazananları için bir ödül töreni düzenlendi. Geçtiğimiz iki yılda ödül kazanan sanatçılara Altın Portakal ödülleri takdim edildi. Bununla birlikte, ödül töreninde gösterilmek üzere Ulusal Yarışma ekibinin hazırladığı videonun belli sahnelerinin festival yönetimi tarafından kesilmiş olması dikkat çekti. Törenin ardından Hillside Su Otel'de gerçekleştirilen partinin öncesinde ise 140 Journos'un 2014-2019 yılları arasında yaşanan sansür vakaları üzerine hazırladığı film seyirciyle buluştu.

★ Bu yılki festivalin en çok beklenen etkinliği bütün sinema kamuoyunda oluşan beklentiyi karşılaması umulan üç oturumlu Sinemamızın Dünyü, Bugünü, Yarını paneliydi. Yapımcı Yamaç Okur moderatörlüğünde gerçekleştirilen panelin ilk oturumunda yeni sinema yasasının etkilerinin yanı sıra destek ve fon gibi finansal meseleler konuşulurken ikinci oturumda dağıtım konusu tartışıldı. Panelin belki de en çok beklenen Sinemada İfade Özgürlüğü oturumu ise panele ayrılan üç saatlik sürenin sonuna sıkıştı ve tartışmaya muhtaç pek çok konu dile bile getirilmemişti. Panelde konuşmacı olarak yer alan belgesel sinemacı Nalan Sakızlı

ve Hülya Uğur Tanrıöver, sansür, otosansür ve özgürlük meselelerinden bahsederken sonrasında söz alan yönetmenler Ezel Akay ve Kaan Müjdecî, sansürün her ülkede görüldüğünü, sanatçının sansürden kaçmak için yaratıcı çözümler üretmekle yükümlü olduğunu belirttiler. Salonda yer alan dinleyicilerden Aydın Sayman bu konuşmalar üzerine söz alıp tüm konuşmacıları kınadı ve "Sanatçıların ifade özgürlüğünü savunma mecburiyeti vardır. Bundan bahsetmeden sansür paneli yapılamaz," ifadelerini kullandı. Sayman, sonrasında yazılı olarak da bir açıklama yaparak panelin sektörün beklentilerini karşılamaktan uzak bir biçimde gerçekleştirildiğini savundu.

Paneli yerinde takip eden Coşkun Liktör, Altyazı'nın web sitesi için kaleme aldığı Antalya Günlükleri'nde şu ifadelere yer verdi:

"Beş yıldır sansürle yüzleşmekten kaçan Antalya Film Festivali, sansürle imtihanında bu yıl da sınıfta kaldı. İfade özgürlüğü konulu panelde, politik baskı ve sansüre maruz kalan sinemacıların adı bile anılmadı. Her ne kadar birileri görmek istemese de bu ülkede ağır ceza mahkemelerinde yargılanan, hüküm giyen yönetmenler var: *Bakur*'un yönetmenleri

Çayan Demirel ile Ertuğrul Mavioglu, *Bahoz* (Fırtına, 2008) ve *Zer* (2017) filmle-
rinin yönetmeni Kazım Öz, onlardan sadece birkaçı. Ve sinemacılar hep bir ağızdan gür bir sesle 'Sinema yargılanamaz,' diye haykırmadığı, ellerini taşın altına koyup mücadele etmediği sürece ifade özgürlüğü açısından çok daha karanlık günlerin ufukta olduğuna kuşku yok."

★ Festivalin son günlerine ise diğer tüm meseleleri gölgede bırakan ödül töreni tartışması damga vurdu. Başkanlığını yönetmen Zeki Demirkubuz'un üstlendiği jürinin 10 dalda 11 ödül verdiği *Bozkır* (2019), bu alanda bir rekora imza attı. Yönetmenliğini Ali Özel'in üstlendiği filmin özellikle festivali takip eden sinema yazarları tarafından beğenilmemiş olması ve jüri başkanı Demirkubuz'un En İyi Yönetmen ödülünü verirken yaptığı sinema kamuoyuna yönelik ağır eleştiriler içeren konuşması, jüri kararlarını tartışmalı hâle getirdi. Ödül töreninden sonra birer açıklama yayınlayan SEYAP ve farklı meslek örgütlerinin bir araya getirdiği Film Festivalleri Değerlendirme Kurulu, verilen ödüllerin ikisinin yönetmeliğe aykırı olduğunu belirtirken yetkili merci olan festival yönetiminden bir açıklama talep ettiler. ■

yeni sinema yasasının yönetmelikleri

1 Temmuz 2019 itibarıyla yürürlüğe giren yeni sinema yasasıyla ilgili yönetmelikler Ekim ayında yayınlandı. Yeni düzenlemeler kimi olumlu değişiklikler içerse de sektördeki yapısal sorunlara çözüm olup olamayacakları belirsiz.

2018 yılının sonbaharında, anaakım yapımcılarla, sinema salonlarının büyük bölümünü elinde bulunduran CGV Mars arasında, bilet fiyatları ve gişe gelirlerinin paylaşım oranlarına dair yaşanan ihtilaf gün yüzüne çıkmıştı. Bu, sektörde yıllardır mevcut olan sinema yasasında değişiklik yapılması beklentisini hızla ülkenin ve hükümetin gündemine taşımış ve değişiklik tasarısı 18 Ocak 2019'da mecliste görüşülerek yasalaşmıştı. Kanunun, özellikle sinema filmlerinin sınıflandırılması ve sinema salonlarında bilet satışı, promosyon uygulamaları, reklam süreleri ile ilgili değişiklik maddelerinin 1 Temmuz 2019'da uygulanmaya başlanmasına rağmen, yasayla ilgili yönetmelikler bir türlü yayımlanmamıştı. Öyle ki, geçtiğimiz Nisan ayında, yapım desteği alan pek çok proje sahibi, ilgili yönetmelik hazırlanmadığı için, Sinema Genel Müdürlüğü'yle sözleşme

imzalayamıyor, filmlerin prodüksiyon aşamasını bir türlü başlatamıyordu. Beklenen yönetmelikler, nihayet geçtiğimiz Ekim ayında Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Sinema filmlerinin değerlendirilmesi ve sınıflandırılmasına dair yönetmelik, sinema salonlarında gösterilen reklam ve fragman sürelerinin düzenlenmesi, gişe verilerinin sağlıklı şekilde toplanması için ortak yazılıma geçilmesi ve sinema biletlerindeki indirim kategorilerinin detaylı şekilde belirlenmesi gibi olumlu düzenlemeler içeriyor. Ancak, filmlerin kayıt tescil ve sınıflandırılma sürecindeki devlet bürokrasisi ağırlığı, hem alt kurullar, hem de üst kurul düzeyinde aynı şekilde korunuyor. Her ne kadar sınıflandırmada yaş kategorileri çeşitlendirilse de, değerlendirme kurullarının bir filmin ticari gösterimine engel olma, yani filmi sansürleme yetkisi aynı şekilde devam ediyor.

Yönetmelikte, film festival-lerinde 2015'te *Bakur* filminin İstanbul Film Festivali'ndeki gösterimine engel olunması sonrası başlayan eser işletme belgesi krizini çözmeye yönelik bir madde de var. Buna göre, kayıt tescili henüz gerçekleşmemiş filmler, festival, özel gösterim ve benzeri kültürel ve sanatsal etkinliklerde 18+ yaş işareti ile gösterilebilecek. Bu madde, bir ara çözüm sağlarsa da, kayıt tescil sürecine

girmeyecek pek çok bağımsız filmin festivallerde 18 yaş altı izleyicilerle buluşmasını sınırlandırma ihtimali yüksek. Yönetmelikteki bir diğer sorun, sinema filmlerinin vizyon tarihinden 5 ay geçmeden ücretli yayın yapan tv ve platformlarda, 6 ay geçmeden de ücretsiz yayın yapan tv ve platformlarda yayınlanmasını yasaklayan maddesi. Gösterim alternatiflerinin hızla çeşitlendiği ve platformlar arası gösterim sürelerinin hızla kısaldığı günümüz şartlarında, bu sürelerin sektör bileşenleri tarafından değil, yasayla belirleniyor olması, yine katı bir uygulama olarak dikkat çekiyor.

Sinema sektöründeki destekleri ve film çekim izinleri ile ortak yapımları düzenleyen yönetmeliklerin de, benzer şekilde, kimi olumlu değişiklikler içerseler de, sektördeki yapısal sorunlara çözüm olup olamayacakları oldukça belirsiz. Destek kategorilerinin artması, özellikle ortak yapım desteği ve yerli film gösterim desteği kategorilerinin eklenmesi ve değerlendirme kurullarının sayısının artması, olumlu gelişmeler olarak göze çarpıyor. Ancak, kurullarda bakanlık tarafından belirlenen üye oranının artırılmış olması, yeni eklenen dizi film ile yabancı film destek kategorilerinin nasıl uygulanacağı, ayrı bütçelerinin olup olmayacağı gibi konular muğlaklığını koruyor. Özellikle, tamamen ticari

dinamiklerle, büyük ölçüde televizyon kanalları tarafından finanse edilen dizi filmlere Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinden destek verilecek olması, sektörde bağımsız film yapımcılarının tepkisini çekiyor. Bunun yanında, Türkiye’den bir yapımcının, küçük ortak olduğu bir proje için destek başvurusunda bulunabilecek olması, yeni yasa ve yönetmelikteki en olumlu değişikliklerden biri. Buna göre, Türkiye’den yapım şirketleri, küçük ortak oldukları uluslararası ortak yapımlar için, kendi paylarının %50’sine kadar Kültür Bakanlığı’na destek başvurusunda bulunabilecek.

Desteklerin kullanımına dair Ocak ayındaki kanunla getirilen en büyük değişikliklerden biri, destek kategorilerinin tümünün “geri ödemesiz” hâle getirilmesi, yani “hibe” statüsüne çevrilmesiydi. Ancak, pek çok destek kategorisinde, destek alan yönetmen ya da yapım şirketinin destek tutarına karşılık 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’da belirtilen teminat ve kefalet gösterme şartları, yeni yönetmelikte de aynı şekilde korunmuş durumda. Özellikle finansal açıdan güçlü olmayan bağımsız yapımcıların ve ilk filmlerini çekecek yönetmenlerin, teminat ve kefalet konularıyla ilgili sözleşme sürecinde yaşadıkları sıkıntılar, yeni yönetmelikte de devam edecek gibi gözüküyor. ■

altın koza raporu

Sinema sektörünün farklı yakalarından meslek birliği ve derneklerin temsilcilerinden oluşan Sinema Platformu Festivaller İstişare Kurulu, 26. Adana Altın Koza Film Festivali’nin ardından bir gözlem raporu yayınladı. Bu yılki festivalin olumlu ve olumsuz yönlerine yapılan vurguların yanı sıra festivalin gelecek vizyonuyla ilgili öneriler festival yönetimi ve kamuoyuyla paylaşıldı. Raporda yakın zamanda yapılan yerel seçimler sonrası Adana Büyükşehir Belediyesi’nde ve festival yönetiminde yaşanan kan değişiminin etkilerine dikkat çekilirken festivalin çeşitli kategorilerde yaşadığı sorunlar özetlendi. Bilhassa jüri ve ön jüri seçimlerinde yaşanan sorunlara vurgu yapıldı. Jüri üyelerinin sinema profesyonellerinin ağırlıklı olduğu bir düzende oluşturulması gerektiği ifade edildi. Jüri başkanının jüri üyelerinin oylarıyla belirlenmesi önerisi paylaşıldı. Festivaller konulu panelin yeterli derecede duyurulmadığına vurgu yapıldı. Raporda, festivalin bu yıl göreve başlayan yeni yönetiminin gelecek için umut vaat ettiği de ifade ediliyor. ■

ULUSLARARASI ADANA
Altın Koza
FESTİVALİ

SineBU zamlarına protesto

Boğaziçi Üniversitesi bünye-sinde çalışan ancak dışarıdan gelen seyircilere de açık olan SineBU’nun bilet fiyatlarına yapılan zamlar sosyal medyada yayınlanan bir video vesilesiyle gündem yarattı. SineBU’nun kuruluşunda doğrudan payı olan ve hâlihazırda salonu haftanın iki günü etkinlikleri için kullanan Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü’nün [Bü(s)k] üyeleri tarafından çekilen videoda orantısız bir biçimde ve habersizce uygulanan zamların sinemanın seyirci dostu ortamına zarar vereceği ve sinemanın aldığı Eurimages fonunu tehlikeye sokacağı vurgulandı. Sosyal medyada #sinebuhepimizin hashtag’iyle yayılarak okul içi ve okul dışından pek çok destek gören kampanya kısa sürede başarıya ulaştı ve üniversite yönetimi zamları büyük ölçüde geri aldı. SineBU, Başka Sinema filmlerine de ev sahipliği yapmakta. ■

Bü(s)k üyeleriyle zamlara karşı yürüttükleri mücadele sürecini ve kulübün faaliyetlerini konuştuğumuz söyleşi **Seyir** köşemizde.

bir ses duyunca

**10. Hangi İnsan
Hakları Film Festivali
kapsamında Altyazı
Sinema Derneği'nde bir
atölye gerçekleştiren
FATİH PINAR, fotoğraftan
videoya, seslerden
hikâyelere uzanan
yolculuğunu anlattı.**

**Derleyen Ayça Çiftçi
Fotoğraf Furkan Üstel**

Yakın tarihimizin pek çok önemli ânına Fatih Pinar'ın video-röportajları üzerinden tanıklık ettik bir çoğumuz. Bir avuç kalmış muhalif medyanın tamamen susturulmaya çalışıldığı, en temel haklardan olan haber alma özgürlüğünün toptan hiçe sayıldığı bir dönemde, hızla üretilip dolaşıma giren bu videolar büyük bir boşluğu doldurdu. Ama etkisi basitçe haber iletmek üzerinden tanımlanabilecek videolar da değildi bunlar. Konulara geleneksel gazetecilik reflekslerinden bambaşka bir tavırla bakan, tarihsel süreçlerden etkilenen insanların hikâyelerine odaklanan, yaşananları belli bir anlamsal bağlama oturtan bu videolar toplumsal hafızamıza bir sürü mekânın, insanın, acının, mücadelenin imgelerini ekledi. Fatih Pinar geçtiğimiz ay Altyazı Fasikül Gösterimleri kapsamında verdiği video atölyesinde, yıllar içinde ürettiği çeşitli işlerden örnekler gösterdi ve fotoğraftan belgeye uzanan hikâyesini anlattı. Video-aktivizme ilgi duyanlar için pratik bilgiler de verdi, ele aldığı konulara nasıl yaklaştığını, sahada nasıl çalıştığını, hikâyelerini nasıl kurguladığını da anlattı. Diğer yandan, kendine çağına tanıklık etme misyonu biçen bir aktivistin kişisel öyküsü, '90 sonlarından günümüze kadar ülke gündeminin, medyanın ve teknolojinin geçirdiği dönemeçlere dair daha büyük bir tabloyu da ortaya çıkarmış oldu. Video atölyesinde anlattıklarından bir özetle sözü Fatih Pinar'a bırakıyoruz.

Kendi kişisel hikâyemle yakın dönem toplumsal süreçleri ve birtakım teknolojik gelişmelerin tarihini iç içe geçirerek anlatacağım. Çünkü analogdan dijitale geçiş, sonra video çekebilen dijital fotoğraf makinelerinin ortaya çıkışı, daha sonra internetin ve arkasından sosyal medyanın hayatımıza girmesi benim üretimimi de, video-aktivizme varan kişisel sürecimi de şekillendiren gelişmelerdi.

Fotoğrafa ilgim İzmir'de üniversite-deyken başladı ve yapmak istediğim işin

bu olduğundan emin olunca okulu bırakıp fotoğrafçı olabilmek için İstanbul'a geldim. Atlas dergisinin fotoğrafçısı olmak istiyordum. İnternet öncesi dönemde herkesin hayallerini süsleyen bir şeydi bu. İlk kez, 1998'de Diyarbakır'da çektiğim fotoğraflar beğenilip yayınlandı Atlas'ta. O fotoğraflarla birlikte tarzım da en baştan ortaya çıktı. Sonrasında Atlas dergisi için çektiğim fotoğraflar hep sosyal ve kültürel konulara, insan hikâyelerine odaklanan işler oldu. O dönem Bitlis'te, Batman'da, Hizan'da, Pervari'de, Sason'da, Şemdinli'de fotoğraflar çektim. Beytüşşebap'ta köyleri boşaltılmış, kendilerine geçici evler yapmış olan insanların hikâyelerini anlattım mesela fotoğraflarla. Atlas, bir coğrafya dergisiydi tabii ama sen yaptığın zaman, belgesel fotoğrafa ve politik fotoğraflara zemin açan bir mecraydı. Daha doğrusu bizim jenerasyon açtı bu zemini. Benim dışımda Saner Şen, Şebnem Erač gibi isimler vardı. Bizim etkimizle daha sosyal

ve politik yönü kuvvetli işler yayınlanmaya başladı.

Sonrasında savaş muhabirliğine başladım. 2002'de İkinci İntifada döneminde Filistin'e gittim. 2003'te ABD Irak'ı işgal ettiğinde de oradaydım. Çok ağır deneyimlerdi bunlar. Savaş muhabirliği yapıyorsan, bir savaş varsa orada olmak zorunda hissediyorsun kendini ama sonrasında kötü etkiliyor seni. Bu deneyimlerin ardından ne yapmak istediğimi, nasıl bir fotoğrafçı olmak istediğimi yeniden düşündüğüm bir dönem oldu. Sokaktan hikâyeler anlatmayı, insanlara odaklanmayı istediğime karar verdim ve 2004'te foto-röportaj serüveni başladı. O zaman daha tek bir haber sitesi vardı, benim evimde internet yoktu bile. Atlas'tan ayrılmış durumdaydım. Ntvmsnbc ile görüşüp onlara foto-röportaj formatında işler yapmayı önerdim. O dönemki koşullarda foto-röportaj yayınlamanın teknik olarak nasıl mümkün olacağı uzun uzun

Pınar'ın yönetip kurguladığı
Kaza Değil Cinayet (2019) belgeseli,
10. Hangi İnsan Hakları Film
Festivali'nde seyirciyle buluştu.

tartışıldı hattâ o gün. Sonuçta çözüldü ve iş üretmeye başladım. Böylece Türkiye'de ilk foto-röportajları ben yapmış oldum. Biraz da çaresizliğin verdiği bir yaratıcılıktı bu. Hiçbir zaman kadrolu, maaşlı, sigortalı bir işim olmadığı için hep kendime bir alan açıp oradan yürümek durumundaydım.

Bu arada 2004'te hâlâ analog kamera kullanıyordum. Fotoğraf çekip yıkatıp taratıyordum. Teorik anlamda, kurgu yapmaya o zaman, foto-röportajla başladım diyebilirim aslında. Çünkü hikâye nasıl başlayıp nasıl bitecek, fotoğraflar nasıl sıralanmalı diye düşünüyorsun. Bir de tabii ses girmiş oldu hayatıma. Sinemaya böyle primitif bir şekilde başlamış oldum

yani; görüntünün yanına ses ekleyerek. Foto-röportaj, algılarımı da dönüştürmeye başladı. Çalışmaya çıktığımda artık sadece görüntüye odaklanmıyordum, mesela bir ses duyunca aradığım hikâyenin orada olduğunu sezip oraya yönelebiliyordum.

Bu arada dijital kamera kullanmaya başladım ama tam o günlerde Ntvmsnbc'den, bütçeleri olmadığı gerekçesiyle işlerimi yayınlamaya devam edemeyecekleri bilgisi geldi. Yine işsizlik ve yeni arayışlar dönemi başladı. Bu arada kameramı sürekli geliştirmeye, teknolojiyi yakalamaya çalıştım

hep çünkü yaşadığımız çağa tanıklık etme misyonu biçiyorum kendime. Yaptığım kayıtlar ses ve görüntü olarak kaliteli olmalı

**Sürekli
1 Mayıs,
8 Mart gibi konular
üzerine çalıştığında
artık "seninle
çalışmayacağız"
bile denmiyor,
telefonlarına
çıkıyorlar.**

çünkü bunların şu andan ziyade ileride kıymetli olacağını biliyorum. Şöyle de bir durum var; özellikle Gezi ve sonrasındaki süreçte yaptığım işler çok daha fazla izleniyordu. Birkaç saat içinde on binlerce insana ulaşıyordu. Şimdi ne yaparsan yap o kadar izlenmiyor.

Çünkü öyle bir politik ilgi kalmadı. Ama umurumda değil, ben bu yaşadığımız korkunç dönemin kayıtlarını gelecek için, arşiv olarak tutuyorum. Kullandığım ekipmanı o yüzden önemsiyorum. Ama bir yandan da bugün kimsenin kameram yok, ekipmanım yok diye bir bahanesi kalmadı. En kötü, telefonla çekebilirsiniz artık, ki bir videonun ne kadar etkili olabildiğini, pek çok şeyi değiştirebildiğini de biliyoruz.

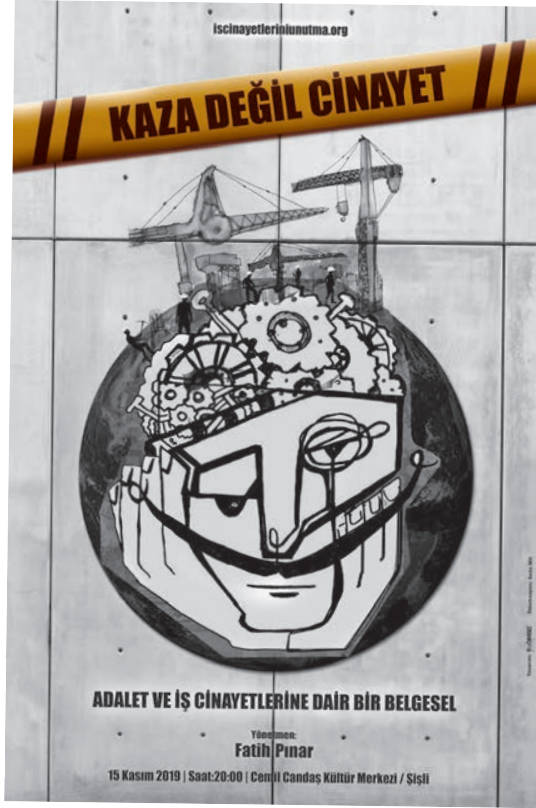
2009'da Canon 5D Mark II kamera aldım. Video çeken ilk fotoğraf kamerası ve çok iyi video çekiyor. O dönem dünyada multimedya işler öne çıkmaya başlamıştı. Fotoğraf, ses kaydı ve videoyu birleştiren işler. Ben de uygulamaya çalışıyorum ama bunları yayınlayacak mecra bulamıyorum o dönemde. Sonuçta 2009'da tekrar

Ntvmsnbc'ye döndüm. 1 Mayıs'ı, eyleme katılan bir ailenin sabah çocuklarla birlikte uyanışından, alandan eve dönüşlerine kadar takip eden bir multimedya işi yapmıştım mesela. 8 Mart için merdiven altı bir tekstil atölyesinde çalışan bir emekçi kadının

hikâyesini yapmıştım, sonra, bir sokak çocuğunun hikâyesini yapmıştım. Ama üç-dört ay sürdü bu iş de. Sürekli 1 Mayıs, 8 Mart gibi konular üzerine çalıştığında artık "seninle çalışmayacağız" bile denmiyor, telefonlarına çıkmıyorlar.

Bir medya kuruluşu, bir internet sitesi bulamayınca 2009'da Mimarlar Odası'na gittim. Kentsel dönüşüm alanları daha yeni yeni ortaya çıkıyordu.

Her ay tarihî yarımada'daki bir semtin hikâyesini yapmayı önerdim, onlar için arşiv malzemesi de toplamış olacaktım... On iki farklı bölgedeki kentsel dönüşümü multimedya işlerle anlattım. O zamanlar bu işlerimin kurgusunu bir arkadaşım yapıyordu. Sonra bir gün mecbur kalıp kurgu öğrendim ve sonrasında hep kendim kurguladım işlerimi. Bu da hem daha özgür ve daha üretken olmamı, hem de kendime

yeni iş alanları açmamı sağladı. Sonra dizüstü bilgisayar da hayatıma girince tek başıma bir ekip gibi çalışabilmeye, çok daha hızlı ve bağımsız bir şekilde üretim yapabilmeye başladım. Mesela 2015'teki hendek sürecinde Silopi'de sokağa çıkma yasağı kaldırılınca hemen o süreci takip etmek için oraya gittim. O zaman da BBC Türkçe'ye önermişim bu içerikleri. Sur'da, Cizre'de, Dargeçit'te, Nusaybin'de çekimler yaptım o dönem. Gidiyordum çekiyordum, hemen aynı günün gecesi otele kurgulayıp

sabah gönderiyordum. Silopi'de ürettiğim iş, ertesi sabah Londra'da oluyordu. Özellikle internette yayınlanmak üzere iş yapıyor-sanız hızlı olmalısınız, bu da işin bir kuralı.

Video-röportaj yapmaya da ilk kez Gezi döneminde başladım. Bunlar aslında kısa belgeseller ama ben belgesel sinemayı iyi bilmiyordum. O yüzden iyi bildiğim şeyden yola çıkabileceğimi düşündüm. Video-röportaj diye bir şeyi de ben uydurdum yani aslında ve ısrarla her videomun başına video-röportaj diye yazdım. Foto-röportaj

mantığının devamı olarak gördüm ve öyle sundum.

İlk video-röportajımı

11 Haziran 2013'te Gezi zamanında yaptım.

AKM önünde büyük bir polis saldırısı olmuştu,

baştan sona o gün

olanları anlattığım bir

video-röportaj yaptım.

Sonrasında 15 Haziran'da

yaptığım video-röportajı

milyonlar izledi. Haber

siteleri paylaştı, Hürriyet

benim imzama videodan

kesip çıkarıp o şekilde

paylaştı... Benimle birlikte

orada onlarca gazeteci

vardı aslında. Ama ben o

gece Gezi Parkı'nın nasıl

boşaltıldığını polisin

anonsundan başlayarak

beş dakikalık bir videoyla

anlatmışım. Kimse bunu

yapmadığı için benim isim

öne çıktı.

Gezi'den sonraki

dönemde, oradan aldığım

enerji ve heyecanın

etkisiyle, daha politik

kısa belgesel işler yapmak

istiyordum. T24 Gezi

döneminde tanınan bir

ÜSTTE 15 Haziran ALİTTA Roboski

15 Haziran 2013'te Gezi Parkı'nda ve Roboski Katliamı'nın ikinci yıldönümünde yaptığı video-röportajlar, Pınar'ın ses getiren işlerinden.

haber sitesi hâline gelmişti, onların kapısını çaldım bu sefer de. 2013 Eylül'ünden itibaren 124'te ayda dört tane iş yapmaya başladım. Yaklaşık sekiz ay boyunca otuz iş ürettim. O çok önemli tarihsel dönemi belgelemiş oldum böylece. Van depremzedeleri açlık grevine giriyor, oraya gidiyorum, ODTÜ'de otoyoldan dolayı ağaçların kesilmesi gündeme geliyor, oraya gidiyorum, Soma katliamı sonrası oraya gidiyorum.

Bütün bu işlerde benim yaklaşımım, herkesin baktığı şeye başka bir yerden, başka bir mesafeden bakmaya çalışmak, herkesinden farklı bir hikâye anlatabilmektir. Mesela, Soma katliamının hemen ertesinde, 14 Mayıs sabahının erken saatlerinde oradaydım. Yüzlerce gazeteci vardı ve hepsi göçük altından çıkarılan madencileri çekiyordu. Ben de önce oraya gittim ama giderken yolda bir ev dikattimi çekti; bayrak asılmıştı ve önünde bir kalabalık vardı. Katliamda hayatını kaybeden bir işçinin eviydi belli ki. Tüm medyanın toplandığı tarafa bir gidip sonra hemen o eve geri döndüm. Sonuçta iki gün orada kalıp o ailenin çocuklarını arayışının hikâyesini yaptım. Çocuklarının toprağa defnedilişiyle bitiyor video. Herkesten farklı olarak insan hikâyesine odaklanmayı tercih ettim.

Roboski katliamının ikinci yıldönümü için çektiğim video-röportajda da yine bir evi merkeze aldım. Nar Photos'tan arkadaşlar daha önce orada fotoğraf projesi yapmışlardı. Onların fotoğraflarında gördüğüm, katliamda ağabeyini kaybetmiş 13-14 yaşlarında bir çocuk dikkatimi çekmişti. Onun iletişim bilgilerini

aldım arkadaşlardan ve arayıp evlerinde kalmak, anma gününü onlarla birlikte geçirip çekim yapmak üzere daha oraya gitmeden onunla anlaştım. Roboski'ye giderken, uçaktayken karlı dağları çekmeye başladım; işime yarayıp yaramayacağını bilmeden. Anma sırasında mezarlıkta ateşin başında Kürtçe mevlit okunurken

çok etkilendim ve uçakta çektiklerim geldi aklıma.

Ateş ve karı kurguda yan yana getirebileceğimi düşündüm ve çekim sırasında ateşe odaklandım o yüzden. Hem kameraman hem kurgucu olmanın bir avantajı da bu. Daha çekim yaparken kurguda neye ihtiyacınız olduğunu düşünüp alıyorsunuz o görüntüyü.

Evlerin içine nasıl girdiğim, insanlarla nasıl böyle yakın ilişki kurduğum sorusu çok sık geliyor. Sebastião Salgado'nun söylediği bir şey vardır; tek başınaysan onlardan biri olursun, ama iki kişi bile olsan bir grupsundur ve 'öteki'sindir. Tek başına dünyanın neresine gidersen git misafir olarak karşılanırsın. Bir de aslında o insanlarla, hikâyeleriyle ilgilendiğini gösteriyorsun fotoğraflarını, videolarını çekerken. Niyetinin temiz olduğunu gördükleri zaman yakın ilişki kurmak zor bir şey değil. Binde bir de olsa dayak yediğim, kameramın kırıldığı olmadı değil, oldu. Ama bunlar istisna, bu deneyimlere göre hareket etmemek lazım. ■

Kurguyu öğrenmem hem daha özgür ve daha üretken olmamı, hem de kendime yeni iş alanları açmamı sağladı.

kampüste sinema dayanış- ması

Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü diğer birçok üniversite sinema kulübünün aksine sansüre maruz kalmasıyla değil, bilet fiyatlarına yapılan zamma karşı gerçekleştirdiği kampanyayla gündeme geldi. 2015'te SineBU'nun açılmasıyla birlikte üye sayısı gitgide artan ve aktif kimlik kazanan Bü(s)k'ün üyeleriyle bir araya geldik, mücadeleyi ve geleceği konuştuk.

**Söyleşi Ekrem Buğra Büte
Fotoğraf Haydar Taştan**

Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü [Bü(s)k], geçtiğimiz aylarda bir video ile gündemdeydi. Okul bünyesinde faaliyet gösteren ancak okul dışından seyircilere de açık olan SineBU'nun biletlerine yapılan zamlar sonrasında bir araya gelen kulüp üyeleri bir video çekip konuyu sosyal medyaya taşıdılar. Burada başlayan mücadele okul içinden ve dışından pek çok destek gördü ve zamlar büyük ölçüde geri çekildi. Türkiye'de seyir alanlarının olumsuz gündemler yaratmasına alışık olduğumuz böyle bir dönemde üniversiteden çıkıp kent alanına dair bir kazanıma dönüşen SineBU, tarihi 1960'lı yıllara kadar dayanan ve bugüne kadar Boğaziçi bünyesinden çıkan birçok sinemacıya basamak olmuş Bü(s)k'ün de yeniden merak konusu olmasını sağladı. Kulübün zengin geçmişi, bu söyleşinin tarihsel kapsamını aşan meraklara da ilham vermeye devam edecek gibi. Bü(s)k üyeleriyle faaliyetlerini, SineBU'da yaşanan süreci, kampüs içi ve kampüs dışı ilişkileri ve film eleştirisine yaklaşımlarını konuştuk.

Bü(s)k'ün kuruluşu ne zamana dayanıyor? Biraz kulübün tarihçesinden bahsederek başlayalım mı?

EREN YİĞİT EKİCİ Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü, Robert Kolej zamanında, 1962 yılında kuruluyor ve günümüze kadar varlığını sürdürüyor. Yaklaşık 57 senelik bir tarihi var. Yıllar içerisinde farklı faaliyetlerde bulunuluyor tabii. Özellikle 1970'li yıllarda düzenlenen Hisar Kısa Film Festivali dikkat çekici bir örnek. 1990'larda da Kuzey Kampüs'te bulunan Murat Dikmen Salonu'nda vizyondaki filmlerin kiralalanıp gösterildiği film gösterimleri düzenleniyormuş. Sonrasında 1999 yılında Mithat Alam Film Merkezi'nin kurulmasıyla kulübün hitap ettiği okuldaki sinemaseverler bir anlamda bölünüyor ve kulüp de bundan etkileniyor. Bu dönemden itibaren faaliyetler epey bir azalıyor. Sonrasında 2015'te SineBU'nun kurulmasıyla beraber

Sinema Kulübü de tekrar canlanıyor. Sinebu, ilk film gösterimini Mayıs 2015'te gerçekleştirecek ve o dönemden itibaren faaliyete kesintisiz devam ediyor. Başka Sinema'yla anlaşmalı, kampüs dışından gelenlere açık bir salon ve bazen Başka Sinema dışı filmleri de gösteriyor. Haftanın beş günü salon bu şekilde işlerken salı ve perşembe günleri Sinema Kulübü'ne ait oluyor.

Sinebu'nun kuruluşunda kulübün rolü nedir, öğrenciler bu sürece ne kadar dahil?

E.Y.E. Yetersiz kalması nedeniyle okulun Murat Dikmen Salonu için yıkılma kararı verdiği dönemde Sinema Kulübü buna itiraz ediyor ve "biz nerede film göstereceğiz?"

diye soruyor okul yönetimine. Okul da yapılacak yeni binada bir sinema salonu olacağına dair kulüp üyelerine söz veriyor.

Sonrasında o bina yıkılıyor ve yerine New Hall adlı bir bina yapılıyor. Burada sınıflar da var. Sinebu'nun inşaatı da 2013 yılında başlıyor ve Sinema Kulübü'nden insanlar doğrudan dahil oluyorlar bu sürece. O dönem bü(s)k'ün başkanı olan ve şu anda da Sinebu'nun direktörlüğünü yürüten Ali Çağlar, Can Candan'la beraber projeyi sahipleniyor ve projenin

yürütülmesini üstleniyorlar. Salonun nasıl çalışacağından inşaat sürecine, her türlü detayda rol alıyorlar. O dönemden beri de Sinema Kulübü bütün etkinliklerini burada

"Sadece okuldakiler değil, mezunlar, yönetmenler, sinema sektöründen insanlar, seyirciler ve daha birçok insan zamlara karşı bize destek oldu."

yapıyor ve haftanın iki günü salonun kullanımını organize ediyor.

Son dönemde gündeme gelen zam meselesi nasıl ortaya çıktı? Sonrasında neler oldu?

DİLARA KARABACAK Aslında sinema biletlerine ekonomik sebeplerden bir zam yapılacağı uzun zamandır konuşulan bir şeydi. Biletlere son zam 2017 yılında yapılmıştı ve Başka Sinema'nın Sinebu'ya yeni bir fiyat düzenlemesi teklifi yaptığı konuşuluyordu.

Dolayısıyla zam gelmesi bekleniyordu ancak üniversite

yönetiminin yaptığı zamlar, beklenenin

çok üzerindeydi.

Başka Sinema'nın

yaptığı teklifin

de çok üzerine

çıkan bilet fiyat-

larına karar verdi

üniversite yönetimi.

Özellikle tam ve

mezun bilet fiyatlarına

ciddi bir zam geldi. Yeni

fiyatlarla Sinebu'nun tam bilet

fiyatları, Başka Sinema'nın en yüksek

ikinci fiyatına yükselmışti. Bu zam tabii ki

Sinema Kulübü'nün üyelerine vaat ettiği

indirimli bilet fiyatlarını kapsıyordu ve

yeni fiyatlarla kulüp üyelerine verdiğimiz

%50 indirim sözünü tutamaz duruma

düşmüş olduk. İstemediğimiz bir pozisyonda

bulduk kendimizi. Diğer taraftan bu zamlar

yapılırken Sinema Kulübü'ne de hiçbir şey

danışılmamıştı.

BERKİN DURMAZ Bu bizim hak olarak gördüğümüz bir şeydi. Üniversite yönetiminin

bizimle görüşmeyi bir lütuf olarak

sunmasından da hoşlanmadık.

Video nasıl ortaya çıktı?

D.K. Biz bu gelişmeler üzerine bir şeyler yapmak istedik ve okul yönetimiyle bir

görüşme talep ettik ancak bu görüşmede pek ciddiye alınmadığımızı hissettik açıkçası. Üstelik kampüs içerisinde zamların geri çekilmesi için 800-900 kişiden imza toplamıştık. Bunun üzerine talebimizi gündemde tutmak amacıyla akademisyenleri ve zamlardan rahatsız olan herkesi dahil ettiğimiz bir video çektik ve bu videoyu #sinebuhepimizin hashtag'iyle sosyal medyadan paylaştık. Bununla sosyal

medyada epey ciddi sayıda geri dönüş

aldık. Sadece okuldakiler değil,

mezunlar, yönetmenler, sinema

sektöründen insanlar,

seyirciler ve daha birçok

insan bize destek oldu.

Tabii ki bu durum sosyal

medyada büyük bir tepki

yarattı ve okul yönetimi

geri adım atmaya karar

verdi. Burada önemli

olan bizim okul yönetimi

tarafından ciddiye alın-

mamızda açıkçası. Sonuçta

bu işi Sinema Kulübü üyeleri

yürütüyor bir yönüyle. Bu insanların da

alınan kararda söz sahibi olması gerektiğini

düşündük ve okul yönetimiyle görüşmek

istedik. Bu zamların yapılması gerektiğinin

farkındaydık ancak yapılacaksa o masada biz

de oturmak istiyorduk, biz de bilet fiyatları

hakkında görüş belirtmek istiyorduk. Bunun

mantık çerçevesinde, insanları kaçırmadan

yapılması gerektiğini ifade etmek istedik.

MELİKE TATLI Bir de Eurimages fonu meselesi

var. Sinebu, Eurimages'dan fon alan bir

sinema ve buna göre sinemaya sene içerisinde

en az 20 bin kişinin gelmesi gerekiyor. Sinema

bu sayının altında kalırsa fonun kaybedilme

tehlikesi ortaya çıkıyor. Tam bilet fiyatlarının

artması bu sayıyı düşüreceğinden fona da

zararı büyük olacaktı. Diğer yandan bu hem

çok prestijli bir fon hem de oradan gelen para

doğrudan okulun kasasına gidiyor. Sinebu

“İnsanların ya Bü(s)'k'e ya da MAFM'ye gittiği bir ortam oluşmuş okulda. Ancak son yıllarda bu ayrım büyük ölçüde ortadan kalktı. Birlikte bir ortamı oluştu.”

Bü(s)k etkinliklerinin
büyük çoğunluğunu
SineBU'da düzenliyor.

ihtiyaç duyduğu takdirde okuldan alıyor o parayı. Yani okul kendi kendisini de kötü bir duruma düşürmüştü. Bu da okulda kararı veren kişilerin konu hakkındaki bilgilerinin yetersiz olduğunu gösteriyor biraz. Zaten sadece Sinema Kulübü'ne değil SineBU da dahil olmak üzere kimseye danışılmadan alınmış bir karar bu.

Bu iş tersine nasıl döndü? Sosyal medyadaki tepkilerden sonra okul yönetimiyle tekrar görüşme şansı yakaladınız mı?
E.Y.E. Video bir anda bizim beklediğimizin de üzerinde büyüdü ve birçok insana ulaştı. Hem yaşanan durum duyulmuş oldu hem de SineBU'nun bilinirliğine katkı sağladı. Üniversite yönetim kurulunun da videoyu izlediğini biliyorduk. Dolayısıyla tekrar görüşme talebimizi dile getirdiğimizde bir karşılık buldu ve talebimizi kabul ettiler. Görüşmede de bunun mantıksız bir zam olduğunu, hem Sinema Kulübü'ne hem

de SineBU'ya zarar verdiğini, Eurimages fonunun tehlikeye gireceğini anlattık ve bu durumda hiç kimsenin kazanmadığını dile getirdik. Onlar da bizi derdimizi anlatmamız için Öğrenci Temsilciliği Kurulu'na yönlendirdiler ve biz de o yoldan devam ettik. Gerekli kişilere bütün bilgileri detaylı olarak verdik ve kararın kurulda tekrar görüşülmesini sağladık. Orada alınan kararla da zamlarda indirime gidilmiş oldu. Sanırım bir kişi hariç herkes bu yönde oy kullanmış. Yani zamlar yine yapılmış oldu ancak ilk duyurulan zamlardan çok daha düşük bir rakama geriledi. Başka Sinema'nın teklif ettiği rakama yakın bir noktada karar kılındı. Bütün biletlere %25 gibi bir zam gelmiş oldu aslında. En son 2017'de zam geldiğini düşünürsek çok can yakan bir zam da olmamış oldu.

Sosyal medyadaki kampanyanın olumsuz yansımaları oldu mu peki size?

D.K. Özellikle konunun okul dışına taşınmış olması ve videonun içeriğinde bu zamların bize danışılmadan yapıldığını belirtmemiz tepki çekti. Üniversite yönetimi onlara bu konuyu danışmadığımızı, sorunun başka yollarla halledilebileceğini, video yayınlayıp böyle bir kampanya başlatmamıza gerek olmadığını söyledi. Ama zaten bizim amacımız da onlara bunu söyleyebilecek bir zemini tekrar yaratmaktı. Masaya tekrar oturmakta yani.

ASLI TAN Bir konuyu daha açıklığa kavuşturmak lazım aslında. Biz bu videoyu çekip yayınladığımızda ilk olarak insanlar Eurimages fonu olmadan Sinebu'nun batacağını ve sinemanın kapanacağını söylediğimizi düşünmüşler. Böyle geri dönüşler aldık. Böyle bir şey yok tabii ki, videoda da bunu söylemiyoruz. Böyle bir düşüncemiz de yok. Sinebu zamlar eski hâlinde kalsa da çalışmaya devam edecekti muhtemelen ama bu fon büyük ihtimalle kaybedilecekti, sonrasında da prestij ve seyirci kaybı yaşanacaktı. Sonuçta Eurimages fonu bir yıldır var ama Sinebu'nun geçmişi daha önceye dayanıyor. Sinebu'nun kapanma durumu yok yani. Biz de öyle bir algı yaratmış olmak istemeyiz.

bü(s)k'ün üyelerine Sinebu'da indirimli bilet vaat ediyor olması kulübün üye sayısını da artırmıştır diye düşünebilir miyiz?

E.Y.E. Tabii ki. Prensip olarak bizim bütün faaliyetlerimiz bedava oluyor. Ama bizim bu faaliyetleri yürütebilmemiz için belli başlı bir bütçeye ihtiyacımız var. Bunu da üyelere aldığımız yıllık aidatla karşılıyoruz. Yıllık bir kerelik 20 TL alıyoruz üyelere.

D.K. Bütçemizdeki paranın tamamı faaliyetlere ya da ekipman giderlerine harcanıyor. Film gösterimleri ve söyleşilere ek olarak bü(s)k üyesi herhangi bir insan kısa film çekmek istiyorsa ona belirli bir düzeyde ekipman temin edebiliyoruz. Bu ekipmanlar da topladığımız aidat bütçesinden karşılanıyor. Kısa film çekilebilecek bütün ekipmanlar mevcut kulüp bünyesinde. Bu sayede düzenli olarak filmler de çekiliyor.

Kampüste Sinebu'nun yanı sıra Mithat Alam Film Merkezi (MAFM) de var. Siz de gösterimlerinizin önemli bir bölümünü Sinebu'da yapıyorsunuz. MAFM, Sinebu, Sinema Kulübü... Bunların birbirleriyle ilişkileri nasıl?

E.Y.E. Geçmişte insanların ya bü(s)k'e ya da MAFM'ye gittiği bir ortam oluşmuş okulda. Ancak son yıllarda bu ayrım büyük ölçüde ortadan kalktı. Birliktelik ortamı oluştu. Mesela yazın yaşanan bir örnekten bahsederek, yazın Sinema Kulübü çimlerde film gösterimi düzenliyor, MAFM de terasında film gösterimleri düzenliyor.

Merkez yıllardır bu gösterimleri salı ve perşembe günleri düzenler. Son birkaç yıla gelene kadar Sinema Kulübü de salı ve perşembeleri film gösterimi düzenliyormuş ve öğrenciler birinden birini seçmek durumunda kalmıştı. Ancak son iki yazdır Sinema Kulübü film gösterimlerini pazartesi, çarşamba, cuma günleri düzenliyor. Hafta sonu da SineBU olduğu için haftada yedi gün film gösterimleri olan bir kampüse sahip oluyor öğrenciler. Sonuçta hepimiz sinemayı seven insanlarız, sinema için vakit ve emek veriyoruz. Bir arada ve beraber daha iyi şeyler yapabilecekken neden bir "kavga"ya girelim diye düşünüyoruz açıkçası ve bir beraberlik ortamı yaratmaya çalışıyoruz.

CAN ÜNALDI Sürekli bir iletişim var zaten MAFM'deki arkadaşlarla aramızda. Bazen etkinliğe çağıracağımız kişilerin iletişim bilgilerini onlardan alıyoruz, bazen onların salonunu kullandığımız oluyor, onların etkinliklerine katılıyoruz, onlar bizim etkinliklerimize geliyor... Aslında çok iç içe bir ortam oluştu son dönemde.

E.Y.E. Mesela benim kardeşim daha çok Merkez'de vakit geçiriyor, ben Sinema Kulübü'nde...

Üniversite kulüpleri bir yandan da dönem dönem belli siyasi eğilimlerin hâkim olabildiği yapılar olarak bilinir. Bugün kampüste kulüplerin politikasını belirleyen unsurlar neler?

C.Ü. Sinema Kulübü gibi sanat ve hobi kulüplerinde çok aktif biçimde siyasi

bir konumlanma yok. Ancak bu

kulüplerde aktif olan insan-

ların şahsi siyasal duruşları tabii ki belirleyici oluyor.

Kulüplerin duruşları

da gelenek olarak

bugüne taşınıyor.

Öte yandan genele

baktığımız zaman, "şu

kulübe giren şu siyasal

harekete mensuptur"

gibi bir şey diyemeyiz.

D.K. Bunu her zaman politik

olarak adlandıramayız ama her

kulübün belirli bir duruşu vardır

kampüste.

Peki siz bü(s)k'ün duruşunu nasıl tanımlardınız?

C.Ü. Özgürlükçüyüz ve çok sesliliğe önem veriyoruz. Yani herkesin gelip görüşünü paylaşmasını istiyoruz. Bize çok karşı bir görüş olsa bile gelip paylaşmasını istiyoruz. Bir tartışma ortamı olsun istiyoruz.

E.Y.E. Herhangi bir grubu hedef almayan, nefret söyleminde bulunmayan bir ortam yaratmak istiyoruz özet olarak.

Son dönemde üniversitelerde sansür baskısı epey artmış durumda ancak Boğaziçi Üniversitesi diğer okullara kıyasla daha özgür bir alana sahip olmasıyla biliniyor. Bir filmi gösterirken ya da bir konuyu okula davet ederken çekinceleriniz oluyor mu?

E.Y.E. Hiç başımıza gelmedi buna benzer durumlar. Kendi düşüncemize göre çağırarak

istemediğimiz kişiler oluyor tabii ki ama bu konuda yönetimden herhangi bir baskı görmüyoruz. Örneğin homofobik söylemleri olan birisini okula çağırmaktan vazgeçebiliriz ama bu bizim kulüp olarak verdiğimiz bir karar olacaktır. Ancak “bu filmi göstermeyelim, şu kişiyi çağırmayalım, tepki çekeriz” gibi bir durum olmadı hiçbir zaman. Herhangi bir sansür de görmedik. Otosansür yapma ihtiyacı da duymadık açıkçası. İstedığımız filmi gösterebiliyoruz.

ECE ZEYNEP UNUTUR

Okulun kısıtlayıcı diyebileceğimiz temel noktası dışarıdan katılım durumu. Bir süredir okulun dışarıdan gelen insanları içeri almak istememe gibi bir tavır var. Bu okulun genel tavrı ancak kulüp etkinliklerini de doğrudan etkiliyor tabii ki. Zaman geçtikçe dışarıdan daha az katılım almaya başladık biz de.

Daha önce Yıldız Teknik Üniversitesi Sinema Kulübü’nden arkadaşlarla görüştüğümüzde onlar diğer üniversitelerin sinema kulüpleriyle bir araya gelme ve beraber bir forum düzenleme fikrinden bahsetmişlerdi. Sizin bundan haberiniz var mı, bu konuda ne düşünüyorsunuz, böyle bir foruma katılmak ister misiniz?

E.Y.E. Farklı üniversitelerin sinema kulüplerinin yer aldığı bir Whatsapp grubu var. Her kulübün başkanı orada yer alıyor iki senedir. Dolayısıyla birbirimizden haberdarız aslında. Bir kere buluşuldu ve birkaç kulüp bir araya gelmiş oldu. Daha kapsamlı bir buluşma yapma fikri de konuşulmuştu, yakın zamanda böyle bir forum düzenlenecek gibi görünüyor. Büyük

bir forum olacak ve büyük ölçüde sansür konuşulacak.

Daha önce Emre Yeksan’ın “Hiper-etkileşimlilik Çağında Sinema ve Eleştirinin Sefaleti” adlı yazısından hareketle 7 Aralık’ta “Sinema ve Eleştiri Nereye Gidiyor?” başlıklı bir forum düzenleyeceğinizi duyurmuştunuz. Ancak sonradan etkinlik iptal oldu...

D.K. Biz aslında Emre Yeksan’ın yazısının tarafında olan bir etkinlik yapma niyetinde değildik. Öncelikle onu açıklamak gerek. Genel olarak yazıda sorulan sorular bağlamında bir tartışma zemini yaratmak istemiştik. Türkiye’de eleştiri şu an ne durumda, sinema ne durumda, belli kahlplarda mı filmler üretiliyor... Bu gibi sorulara tarafsız bir yanıt arama niyetindeydik.

Ancak biraz Emre Yeksan’ın yazısının tarafında olduğumuz anlaşıldı, biz bunun için endişelendik. Zira forumda tarafsız ve herkesin sesinin eşit çıktığı, çok sesli ve verimli bir tartışma ortamının olduğu bir zemin yaratılmalıydı. Böyle bir ortam kurmaya çalışıyorduk. Zaten Emre Yeksan da böyle bir ortam olmasını istiyordu. Bu sinemayla ilgili herkesin ilgi duyduğu ve tartıştığı bir konuydu ve böyle bir etkinlik güzel de olurdu. Ancak forumu yapamadık. Yapamamamızın nedeni de şanssızlık oldu açıkçası. Forumdan bir gün önce Sinebu’nun mikseri bozuldu. Tam forumun olacağı gün de teknik servisin gelip salonda çalışması gerekti. Bizim bundan bir gün önce akşam saat yedi gibi habermiz olduğunda okulda bütün birimler de kapalıydı ve yeni bir salon da ayarlayamadık. Bu yüzden de mecburen iptal etmek durumunda kaldık forumu.

“Epeydir unutulmuş durumda olan Görüntü dergisini yeniden diriltmeye çalışıyoruz. Niyetimiz bu isimle bir web sitesi açmak.”

Gelecek bir tarihte düzenlenmesi ihtimali var mı forumun?

E.Y.E. Evet, tabii ki. Bir mani olmazsa mutlaka düzenleyeceğiz bu etkinliği, biz hâlâ çok heyecanlıyız. Hattâ tarih nedeniyle çağırdığımız ancak gelemeyeceğini söyleyen bir sürü insan vardı, onlar da gelme şansı yakalamış olur böylece. Özellikle başka üniversitelerin sinema kulüplerinden insanların gelmesine çok önem veriyorduk, çağırabildiğimiz herkesi çağırmıştık, hattâ onlara bir ön kontenjan ayırabileceğimizi de söylemiştik. Zira olabildiğince çok fazla sayıda ses olsun istiyoruz. Bu vesileyle biz de forumu daha iyi duyurma şansı elde edebileceğiz. Bir yandan sorunlar da büyüyor ve artıyor, tartışmayı daha kapsamlı bir çerçevede, birkaç başlık altında yürütmek de mümkün olabilir. Belki sonrasında farklı gündemlerle de bir araya gelebiliriz.

Görüntü dergisini yeniden çıkarma fikriniz var mı?

D.K. Görüntü dergisinin tarihi Robert Kolej zamanına kadar dayanıyor. O dönemki Sinema Kulübü'nün çıkarttığı basılı bir dergi. Uzun bir süre devam ettikten sonra dergi sekteye uğruyor ve çıkarılamıyor. Epeydir de unutulmuş durumdaydı ancak biz bir süredir Görüntü'yu yeniden diriltmeye çalışıyoruz. Yeni bir formatta, farklı biçimlerde sinemaya yaklaşmak istiyoruz. Sinemada sansür gibi konulara eğilmek, film eleştirisi ve analizi yapmak, gündemi takip etmek istiyoruz. Niyetimiz, bunları kapsayabileceğimiz Görüntü adında bir web sitesi açmak. Basılı olarak değil, dijital bir formatta çıkartmak istiyoruz yani dergiyi. Belki yılda bir kerelik basılan bir toplu yazılar fanzini çıkarabiliriz sonrasında. En yakın zamanda okul içinde genel bir yazı çağırısı yapıp başlamak istiyoruz sürece. Bu öğrenim yılının ikinci yarısında da yayına başlama niyetindeyiz. ■

Bü(ş)k adına söyleşiye katılanlar (alfabetik): Aslı Tan, Berkin Durmaz, Can Ünal, Dilara Karabacak, Ece Zeynep Unutur, Emre Kaya, Eren Yiğit Ekici, Melike Tatlı.

umudun filozofları

Ağaçlardan Bahsetmek
film yapma ve gösterme
uğraşı üzerine bir belgesel.
Sudan'da sinema için
mücadele eden bir kolektifin
üyelerini takip eden
filmin yönetmeni SUHAİB
GASMELBARİ ile umudun
felsefesi ve özgürlüğün
hayaletlerinden bahsettik.

Söyleşi Senem Aytaç
Fotoğraf Yücel Kurşun
Çeviri Aslı İldır

1 6 yaşında ailesiyle beraber diktatörlükten kaçmak için zorunlu göçle Fransa'ya yerleşmiş Sudanlı yönetmen Suhaib Gasmelbari, *Ağaçlardan Bahsetmek*'te (*Talking About Trees*, 2019) yıllarca film üretimi ve gösteriminin yasak olduğu Sudan'da sinema için ve sinema ile yaşamaya devam eden dört emektarın hikâyesini anlatıyor. İbrahim Shaddad, Suliman İbrahim, Eltayeb Mahdi ve Manar Al-Hilo. 1989'da kurulan ve aynı yıl gerçekleştirilen askerî darbe ile kapatıldıktan sonra 2005'te yeniden faaliyetlerine başlayan Sudan Film Grubu üyesi bu dört kafadar, tüm engellere rağmen köylerde kasabalarda kurdukları derme çatma gösterim düzenekleriyle Sudan halkına film izletiyorlar. Tozla kaplanmış eski bir açık hava sinemasını onarak geniş katılımlı bir gösterim yapmak için çaba sarf ediyorlar. Hiç yılmıyorlar. Dünya festivallerindeki yolculuğunun yanı sıra Türkiye'de İstanbul Film Festivali, Documentarist ve Ayvalık Film Festivali'nde seyirciyle buluşan filmin yönetmeni Gasmelbari ile Ayvalık'ta umudun filozoflarının bu yolculuğu üzerine konuştuk.

Sudan'dan ayrıldığınızda gençtiniz. Sudan sinemasını nasıl yeniden keşfettiniz ve filmdeki karakterlerle nasıl bir araya geldiniz?

Sudan'ı terk ettiğimde 16 yaşındaydım ancak o yaşlarda bile Sudan'da olanlarla ve demokratik mücadeleyle iç içeydim. Dolayısıyla aslında Sudan'dan gerçek anlamıyla hiç ayrılmadım. Pek çok Sudanlı, diktatörlüğün erken dönemlerinde ya da sırasında ülkeyi terk etti, bazıları iç savaş yüzünden, bazıları baskılar... Benim ailemin başına gelen de buydu. Ben de bağımı koparmadım; Sudan'daki kültürel ve sanatsal üretiminin hep farkındaydım. Karakterlerimi nasıl bulduğuma gelirsek... Filmleri hakkında zaten önceden bilgim vardı; ancak ben sinemaya gitmesi yasaklanmış bir nesilden geliyorum, Sudan'da sinemaya hiç gidemedik. Dolayısıyla, aslında

SOLDAN SAĞA

İbrahim Shaddad,
Manar Al-Hilo,
Suliman İbrahim,
Eltayeb Mahdi

Sudan'da sinemaya ilk gidişim, kendi filmim-deki gidişim.

Peki filmleri nasıl bulup izlediniz?

İlk olarak Mısır'da, İbrahim Shaddad'ın *Jamal* (A Camel, 1981) filmini izledim. Belgelele yakın bir şey bekliyordum ama karşıma bir deneysel sinema cevheri çıktı. Film bana göre deneysel sinema tarihinin en iyi örneklerinden. Susam yağı üretmek için çalışan bir devenin hayatını anlatıyor. İnsanlar ve hayvanlar arasındaki sınırları ortadan kaldıran, çok zekice bir film. Mısır'daki bir kültür merkezinde izledim, Sudan Film Grubu'nun o zaman ulaşılabilen tek filmi buydu. O andan itibaren hepsini izlemek istedim. Yaptıkları, yazdıkları hakkında bilgim vardı ama azdı. Fransa'daki sinema eğitimimin son yılında bir kurmaca çekmek için Sudan'a gittim. Her şey ters gitti. Resmî makamlardan geçmeden film çekmek imkânsızdı. Bu da pek çok etik taviz ve kana bulanmış bir sürü el sıkıma anlamına geliyordu. Benim için imkânsızdı. Projeyi rafa kaldırdım ama şans eseri İbrahim Shaddad'ın

tam o sıralarda Sudan'a geri döndüğünü öğrendim. Beni grupla bir araya getiren Suliman İbrahim'le tanıştım. Filmlerinin ruloları ellerindeydi, ancak düzgün dijital kopyaları yoktu, biri filmleri oynatmış ve kaydetmişti, çok düşük kalitedelerdi. Bana filmlerini ve yazılarını verdiler. Aynı zamanda hepsi çok iyi birer film eleştirmeni. 1960'ların sonundan 1980'lere kadar Sinema adında bir dergi çıkarmışlardı. Gördüğüm hiçbir şeye benzemiyordu, hayran olmuştum, âşık olmuştum. Sanatsal ve entelektüel olarak çok talepkâr filmlerdi. Çok farklı zamanlarda çekilmiş ve üretilmişlerdi; asla kolaycılığa kaçmadıklarını görebiliyordunuz. Sinema okuyup Sudan'a geri dönen ve sanatsal bir sinema inşa etmeye çalışan ilk nesil onlardı ve hükümetin pek çok engeliyle karşılaştılar. Sudan'a döndükleri dönemki (1970'ler) hükümetin film üretecek altyapısı vardı, ancak resmî propaganda üretimi yapıyordu. Onların ise film yapmak için önlerinde çok engel vardı. Ancak o koşullar altında bile sinemanın gramerini sorgulayan çok güçlü

kısa filmler çekmişlerdi; özgüvenlerini hissedebiliyordunuz. Sudan'da herhangi bir film endüstrisi olmamasına rağmen, bunu klişe filmler çekmek için bir bahane olarak görmemişlerdi; diğer ülkelerin yönetmenlerinden aşağı kalır yanları yoktu. O zamana dek aklımda onlarla ilgili bir film yapma fikri yoktu. Gitgide birbirimizi tanıdık ve arkadaş olduk. Grupları 1990'larda yasaklanmıştı. İbrahim ve Eltayeb (Mahdi), Sudan'a geri döndüklerinde tekrar organize olmaya başlamışlardı. Grubu tekrar hayata döndürmeye çalışıyorlardı ve birkaç gösterimle yola koyulmuşlardı.

Sudan'da izniniz olmadan bir şey yapamazsınız ama köylerde gösterim yapmak daha kolay, çünkü yerel halkla anlaşabiliyorsunuz. Güvenlikten biri bile olsa, mutlaka birinin kuzeni filan çıkıyor. Ben de Hartum'un 40-50 km. uzağında gerçekleşen bir gösterime katıldım. Yolculuk zor geçti, oraya geç vardık, insanlar bekliyorlardı. Açık bir meydandı ve her şeyin tamam olduğunu söylediler. Sonra,

Sudan'da aslında çok sık rastlanan, tozlu bir rüzgâr başladı. Perde dalgalanmaya başladı; neredeyse düşmek üzereydi. Ben gösterimi durduracaklarını ve insanların evlerine döneceklerini düşündüm. Fakat toza rağmen kimse gitmedi. Perdenin arkasına ağırlıklar ve sandalyeler koyarak perdeyi sabitlediler. Perdenin direklerini tutuyorlardı. Rüzgâr gitgide güçleniyordu ve perde sanki bir tekne yelkeni gibi şişiriyordu. Gerçekten fırtınada ilerleyen bir tekneye benziyordu. Görüntü de gidip geliyordu. Ve onlar perdenin arkasında kikirliyorlardı. O noktada bir film yapmam gerektiğini hissettim. Bu bir arzu değildi, gereklilikti. Eğer bu filmi yapmazsam hayatımın hiçbir anlamı olmayacaktı. Her şey böyle başladı ama çekimlere başlamak yıllar aldı... Fransa'ya döndüm ancak sürekli iletişimde kaldık ve Sudan'a geldiğimde filme başladık.

Sudan'da çekim yapmak nasıldı? Her şeyi gizlice mi yapmanız gerekti? Ne gibi zorluklarla karşılaştınız?

Çekim sürecinin tamamı bir mücadeleyleydi, çektiklerimizi güvence altına almak zorundaydık. Onlar benden daha fazla farkındaydı durumun. İbrahim çok şüpheciydi. Yeni tanıştığı insanları sorgular, provokatif davranır. Bana tanıştığımızda sormuştu: “Ailen zengin mi, filmlerini finanse ediyorlar mı? Hükümetle ya da güvenlik güçleriyle bir bağlantın var mı?” Tüm sorularına hayır cevabını verdim. Bana dedi ki ya Avrupa’ya geri dönüp, mutlu sonla biten aşk filmleri çekip zengin olacaksın ya da Sudan’da beklediğimiz bankta sana bir yer ayıracağız. Filmin ilk adı da buydu: Bankta Beklemek (Waiting Bench). Sonrasında bunun aslında ironik olduğunu fark ettim, çünkü bankta oturmuş beklemiyorlardı. Tam tersi, sürekli hareket hâlindeydiler.

Sudan’da kameraıyla dışarı çıkmak yasak; köprüleri, pazarları, çaycıları, çöpleri çekmek yasak. Kameranızı nereye çevirirseniz size oranın askerî bir bölge olduğunu söylerler. Otoritenin yüzlerce kademesi var; polis var, polisin polisi var, askerî polis var, güvenlik güçleri var, siyasi güvenlik var, kültürel güvenlik var, ekonomik güvenlik var... Hepsi her an sizi durdurabilir. Tabii ki izin almak imkânsızdı çünkü tam ters bir etki yaratırdı ve filmi asla çekemezdim. Ama bu filmi yapmamak da imkânsızdı. Dolayısıyla asıl çabamız filmde gözüküyor aslında.

Sürekli bir senaryo yazmak zorundaydık, tutuklanırsak ne yapacağımızı düşünmek durumundaydık, neyse ki hiç hapse girmedik. Bunun nedeni ekipteki herkesin aynı zamanda çok iyi oyuncu olması. Otoriteyle karşılaştıklarında hemen dillerini, konuşma biçimlerini değiştiriyorlar,

yaşlı adamları oynuyorlar. Bu bizi pek çok kere kurtardı.

Tabii teknik ve finansal zorluklar da vardı. Pek çok sahneden vazgeçmek zorunda kaldım, mesela ses kalitesi yüzünden... Çünkü *boom* kullandığınızda tedirgin oluyorlar, Sudan’da çok kullanılan bir şey değil ve biraz silaha da benziyor. Bir de ekibin ve film malzemesinin güvenliği meselesi vardı.

Her seferinde gidip filmin çekim kopyalarını anneme elden teslim ediyordum, o da onları saklıyordu. Her an evi basabileceklerini düşünmekten gözüme uyku girmiyordu. Tabii bazen de risk almamak için kendinize sansür uygulamak zorunda kalıyorsunuz; bazen çekimi iptal ediyorsunuz ya da tekrar çekemiyorsunuz çünkü insanları riske atmak istemiyorsunuz.

Belgesel üretimi hiçbir zaman kolay bir şey olmamıştır. Belgesel çekerken tek başınasın. Karakterleriyle beraber zorluklara, risklere göğüs geriyorsun ama çoğu zaman tek başınasın. Kendini ve karakterlerini tehlikeye atıyorsun; yapımcılar orada bile değiller. Ama eser hakları gibi meselelere gelince filme kurmaca bir film gibi davranılıyor. Bence bu uluslararası düzeyde tartışılması gereken bir mesele.

Filmdeki karakterler kendileri de yönetmen oldukları için, filmi çekerken, onları yönlendirirken zorlanmışsınızdır diye tahmin ediyorum. Muhtemelen kendi temsilleri ve imajlarıyla ilgili de pek çok yorumları, soruları olmuştur... En başlarda en büyük sorun otorite ve polisle ilgiliydi. Ama aslında en büyük engel onların sinemayı benden çok daha iyi biliyor

**“Sinemaya
gitmesi
yasaklanmış bir
nesilden geliyorum.
Sudan’da sinemaya
ilk gidişim, kendi
filmimdeki
gidişim.”**

1981'de *Jamal* (Türkçesiyle *Deve*) adlı deneysel bir kısa film çeken İbrahim Şhaddad, *Ağaçlardan Bahsetmek*'te

olmalarıydı (*güliyor*). İbrahim'in tavrı özellikle komikti. Doğal davranmayı ya da arkadaşlarıyla sürdürdüğü konuşmayı bir anda durdurup kameranın arkasına yanına geliyor ve diyordu ki: "Bu boktan şey de ne? Nerede okudun sen? Film çekmeyi bilmiyorsun..." Sürekli beni test ediyordu. Mesela benim ilgilendiğim bir konu hakkında konuştuğumu fark ederse bir anda konuyu değiştiriyor ve komşusunun dedikodusunu yapmak gibi hiç ilgimi çekmeyen bir konuya geçiyordu. Dolayısıyla başta çok zordu ve çok tartıştık. Sonra ise filmin kendisi onlarla bir diyaloga dönüştü ve bu filmin güçlü tarafı hâline geldi. Benimle aynı dili konuşmaları işleri çok kolaylaştırdı. Mesela bana göre bu film, Sudan sineması ya da geçmişle ilgili tarihî bir film değil. Benim

ilgimi çeken onların varlığı, neleri başardıkları, içlerindeki gerilim ve arzuları, var olmaktan alıkonulan tüm o imgeler. Ne zaman

ki benim de bu tür bir derinlikle ilgilenmediğimi anladılar, o zaman her şey kolaylaştı. Beraber konuşmaya başladık her şeyi. Bir yerden sonra artık dört kişi olmadıklarını, beş kişi olduğumuzu söylediler. Benzer filmleri seviyorduk ve çekime ara verdiğimizde beraber film izliyorduk. Bence o noktada gerçekten sinema aracılığıyla bir araya gelmiştik ve tabii filmler üzerinden başka birçok şeyi de paylaşıyorduk.

"Bu grubun arasındaki dayanışma kırk beş yılda inşa edilmiş ve şimdikinden çok daha zor zamanlardan geçmiş. Bu nedenle alt edilemez."

Umutlarını hiç kaybetmemeleri ve enerjileri inanılmaz. Filmin en etkileyici yanı asla vazgeçmiyor olmaları. Bu arzu, umudu nereden buluyorlar sizce?

Benim için tüm film bu soruyla başladı. Sudan'daki baskı kültüründen ve boşluktan nasıl bir umut çıkartabiliyorlar sorusu. Uzun bir süre umut yokmuş, zor zamanlarmış. Umutlu olmak için bir sebep de yok. Ya çok naifseniz ya da umut filozofuysanız umutlu olabilirsiniz. Bence onlar tam anlamıyla umudun filozofları. Bazen umudu hiçliğin içinden çekip çıkarmanız gerekir. Bunun bedenlerini ve umutlarını

yok eden otoriteye karşı gündelik düzlemde kazandıkları sembolik bir zafer olduğunun farkındalar. Ayrıca aralarında bir dostluk, yoldaşlık var; sırları bu. Aralarında şefkat var. Gerçek yoldaşlar kimseyi arkada bırakmazlar. Sürekli birbirlerine bakmaya devam etmişler. İçlerinden biri vazgeçtiğinde ya da depresyona girdiğinde, onu asla yalnız bırakmazlar. Süleyman mesela, bir ara gruptan ayrıldı. “Hiçbirinizi bir daha görmek istemiyorum,” dedi. Sonraki gün onu aramaya devam ettiler, evine gittiler. Sonra biraz kendi hâline bıraktılar. Bu sefer o aramaya başladı: “İşler nasıl gidiyor? Yok, geri dönmeyeceğim... Orayı çektiniz mi? Ama bakın şunu yapmayı unutmayın...” Sonra geldi. Bence bu küçük grubun arasındaki dayanışma kırk beş yılda inşa edilmiş ve şimdikinden çok daha zor zamanlardan geçmiş. Bu nedenle yenilemez, alt edilemez. Ayrıca sürekli hareket hâlinde olmaları gerektiğinin bilincinde olmaları da önemli. Sabit kalmak istemiyorlar. Başarının ne olduğuyla ilgili felsefi bir farkındalıkları var. Zor yolu seçtiklerinin farkındalar. Tavizler verip, filmler yapıp zengin olabilirlerdi. Ancak yaptıkları seçimin farkındalar ve bu da aralarındaki uyumu sağlıyor. Bugün, film ortaya çıkmadan önce bile tanınmaya başlamışlardı. Devrimci genç nesil şimdi tekrar dönüp onlara bakıyor.

Film Sudan'da izlenebildi mi?

Maalesef daha değil. Bu da yine yapımcılarla, dağıtımcılarla ilgili bir başka sorun. Fakat filmi sembolik bir zafer olarak Sudan'da, filmin geçtiği sinemada göstermek istiyoruz. Hükümet son on yılda Sudan'da özgürlüğün bir tür hayaletini satmaya çalışıyor, insanları özgürlük alanları olduğuna inandırmak için. Bu özgürlük alanları, ne kadar taviz verdiğinizle ve başbakan ya da güvenlik güçleriyle ilişkinize bağlı tabii. Bir iki festivalin limuzinleri ve kırmızı halıları var ama içerikleri yok.

Ben bu gruptan dört kişiyi seçmiştim ancak şu an grup çok daha büyük, gençler katılıyor. İnsanların büyük gösterilerin yanı sıra küçük amaçların da politik değeri olduğunu anlamalarına da yardımcı oldu belki. Bu da umudun yeniden doğmasını sağlıyor. Çekimlere başladığımda Suliman bana diyordu ki: “Bizim yenilgilerimizi çekiyorsun. Biz küçük şeyler yapıyoruz, diğer genç insanlar çok daha büyük şeyler yapıyor.” Ona dedim ki: “Tam da bu yüzden sizi çekiyorum. Bunlar kazanılan ya da kaybedilen küçük mücadeleler değil, bu büyük bir kavga.” Ayrıca, zor zamanlarda ağaçlardan bahsetmeye hakkımız var. ■

SER BEST KÜR SÜ

kutbettin cebe: “alternatif hafıza yaratmak”

Eylül 2018’de Fransa’daki bir film festivaline davet edilen KUTBETTİN CEBE, vize başvurusunun ardından gözaltına alınmıştı. Roza – İki Nehrin Ülkesi ve Yüzlerle Konuşmak belgesellerinin yönetmeni, yargılandığı davayı ve hegemonyaya bakışını anlatıyor.

Devlet yegâne arşivleyici ve belgeleyicidir, o tektir. Bu önermedeki resmî akıl, hegemoniktir. Özgür bireyi dışlayıcıdır, onu bir özne olarak görmez. Birey zamana tanıklık eder, olayları kendi özel gözlükleri aracılığıyla süzer ve değerlendirir. Ancak resmî akıl herkes yerine düşünür, karar verir ve bu kararı ilan eder. Bir belgeselci olarak bana yönelttiği suçlama bu bakımdan kendi mantık çerçevesinde tutarlı ve doğrudur, kuralları ihlal ettim, sınırları aştım ve kırmızı çizgiye bastım. Ve şunu da eklemek gerekiyor; resmî aklın doğruları zamanla değişebilir ve bu değişime biz toplum olarak her koşulda ayak uydurmak zorundayız!

Peki ne olmuştu?

2015 yılında Suriye’nin Rojava bölgesinde bir belgesel çektik. *Roza – İki Nehrin Ülkesi* adlı belgesel çalışmamızın konusu DAİŞ’e karşı Kürt, Arap ve Süryani halkları öncülüğünde Kuzey Suriye’de bulunan bütün halkların direnişini yansıtmaktı. Belgesel yurt içinde ve dışında birçok festivalde gösterildi. Rojava’da mevcut konjonktürü yansıtmaları açısından belgesele övgüler yapıldı. Bütün bu olup bitenlerden iki yıl sonra devlet belgeseli keşfetti. Bu rastlantısal keşif kanımca şöyle oldu: Fransa’da Başka Dünyalar Film Festivali’nden (Festival des Autres Mondes) davetiye aldım. Festivale katılmak üzere Fransa Konsolosluğu’na vize almak için müracaat ettim. Bu müracaat kayıtlara düşüp de zât-ı âlimin neden yurtdışına gideceğini sorgulayan devletimiz bir “suçluyu” suçtan yıllar sonra yakaladı. Aynen de böyle oldu. Balıkesir Ayvalık’taki evimde gözaltına alındım. Mahkemeye çıkarıldım ve neticesinde adli kontrol ve yurtdışı yasağı ile serbest bırakıldım.

Mahkemede öne çıkan konu belgeselde YPG’nin yer almasıydı. Nasıl oluyordu da DAİŞ’e karşı mücadelede bu örgüt bir özne olarak yer alabiliyordu. Devletin en son ‘ötekisi’ bizim gerçekleştirdiğimiz belgeselde

bulunamazdı. Şu zamanlar devletin bütün ideolojik aygıtları bu ötekinin kötü olduğunu halka anlatmakla meşgul. Söylemleriyle yeni bir hakikat rejimi inşa etmenin peşindedeler. Ancak ortada bir sorun var: Devletin birincil ‘düşmanı’ konumundaki örgüt iki yıl öncesinde düşman sıfatına girmiyordu. Resmi ideolojinin algısı değişmiş ve dün öteki olmayan bugün ötekileştirilmişti. Bunu şu örnekle perçinlemekte fayda var: Suriye devlet başkanı Beşar Esad, Suriye savaşı öncesinde devletin yakın müttefikleri iken sonrasında devletin düşmanı haline geldi. Çok daha çarpıcı bir örnek de, YPG ile siyasi yakınlığı aşikar olan PYD başkanı Salih Müslim’in, birkaç yıl kadar önce Ankara’da devlet protokolünce kırmızı halıyla ağırlandırken, şimdilerde kırmızı bültene alınan bir örgütün başkanı olarak gösterilmesidir.

Belgeseli bir bellek olarak algıladığımızda neden çok fazla saldırıya uğradığını anlıyoruz. Kişisel olsun, kamu adına olsun devletin resmi ideolojisinin dışında bellek oluşturmak devleti fazlasıyla tedirgin ediyor. Çünkü devlet, hegemonik gücü ile toplumun bütün hücrelerine sirayet eder ve ideolojik aygıtlarıyla resmi ideolojisini yaygınlaştırır. Belgesel gibi bireysel ve

toplumsal bellek oluşturmaya alan açan araçlar hegemonyanın etki alanını daraltır. Alternatif bellekler oluşturur. Rojava gibi varlık bulmuş bir ütopyanın görsel ve işitsel belgeler yoluyla hafızalara kazanması bu yüzden önemlidir. Devletsiz bir toplumun onu baskılayan, hiçleştiren devlet söylemi dışında bir belleğe kavuşması, o toplumu daha bilinçli bir noktaya taşır. Çünkü toplum yukarıdan değil, aşağıdan bir hafıza oluşumuna tanıklık eder. Kayda alınan ve somut gerçekliğe bürünen bir hafıza alanı olarak Rojava belgeseli bu açıdan bir üst aklın dayatmasından ziyade bir ‘alt aklın’ duyarlılığıdır. Dolayısıyla resmi ideolojinin tekleştirmeye çalıştığı çatıktan fırlayan bu tekil hafıza bu açıdan toplumun yararıdır.

Bahıkesir’in Ayvalık ilçesinde Artıkışler Kollektifi olarak bir belgesel çektik. Belgesel bir yaşından yüz yaşına kadar insanlara iki soruyu soruyor: “Ben Kimim?” ve “Ne İstiyorum?” Varoluşçu iki sorunun cevabını merak ettiğimiz belgeselde; Kürtlere, Romanlara, Boşnaklara, Yörüklerle, çocuklara, kadınlara, yaşlılara ve farklı sosyal ve ekonomik sınıflardan birçok kesime bu sorular yöneltildi. Çıkan sonuç, insanların gelecek kaygılarını, buhranlarını,

çıkılmazlarını, sınıfsal ve etnik beklentilerini gözler önüne serdi. Mekânsal olarak Ayvalık halkının içinde bulunduğu durumu, zamansal olarak da devletin yönetimsel başarısızlıklarını daha görünür kılan belgesel, mekânın belleğe etkisi gerçeğini güçlendirdi.

Politik bir önermeyi beraberinde getiren belgesel resmî ideolojinin hiç mi hiç ilgisini çekmedi. Rojava belgeseli ile *Yüzlerle Konuşmak* (2018) belgeseli arasında politik olarak hiçbir fark yok. İkisi de zamanın tanıklığını yerine getirip toplumsal bellek oluşumuna katkı sağlıyor. Peki, resmî ideoloji tarafından geliştirilen bu farklı yaklaşımın kaynağında ne var? Bunun cevabı

**Yüzlerle
Konuşmak'ı
da, Roza – İki
Nehrin Ülkesi'ni de
kaydeden aynı zihin.
Ve bu zihin kendi
kişisel penceresinden
daha nice tanıklık
gerçekleştirecek.**

da 'öteki' ile olan konjonktürel ilişki. Rojava şu anda resmî ideolojinin ötekisidir.

Netice itibarıyla gerçekleştirdiğimiz her iki belgeselde de hedeflenen öncelikle kişisel bir hafıza için mekâna tanıklıktı. Daha sonra da dolaylı olarak alternatif bir bellek oluşumuna katkı sağlamak... Bir belgeselci olarak iki mekânın da tanıklığını deneyim-

ledim. İki mekânı ortaklaştıran tek şey, onları belgesel sinemanın konusu yapmaları. Kendi zamanlarında farklı deneyimler yaşıyor olmaları durumu değiştirmez. Her mekân evrensel gündem maddelerine sahip olmayabilir. Rojava, DAİŞ gibi barbar bir örgütün saldırılarına maruz kalırken, 'tatil cenneti' Ayvalık da etnik, sınıfsal ve politik çıkmazlarını yaşıyor olabilir. Belgeselci iki mekânda da mevcut süreçleri kaydeder ve onları sunar. Bu sunuş devletinki gibi kutsal ve ilahi bir sunuş değildir, aşkın hakikatler üretmeye kalkışmaz, daha mütevazıdır. Örneğin *Yüzlerle Konuşmak* belgeseli Ayvalık'ta kahvehanelerde gösterildi ve perdeye aktarılan tanıklıkların öznelere, bizzat kendi tanıklıklarının tanığı oldular.

Yüzlerle Konuşmak belgeseli olsun *Roza – İki Nehrin Ülkesi* belgeseli olsun, iki belgeseli de kaydeden aynı zihin. Ve bu zihin kendi kişisel penceresinden daha nice tanıklık gerçekleştirecek. Bu tanıklıkların ne mekânı ne de zamanı olacak ve ayrıca bu tanıklıklar devletin resmî hafızasına alternatif hafızalar yaratma gayretine devam edecek. Resmî ideolojinin bunlara düşmanca davranıp davranmayacağı ise yine konjonktürel durumuna göre şekillenecek. Ancak her ne olursa olsun, kişi ve kamu adına, resmî söylemin hakikatini değil de tekil hakikatleri kaydetmekten ve bunları belleğin alanına emanet etmekten başka şansımız yok. ■

Roza – İki Nehrin Ülkesi

Yüzlerle Konuşmak

yeni sinema yasasının yönetmelikleri

fatih pınar

boğaziçi üniversitesi sinema kulübü

ağaçlardan bahsetmek

kutbettin cebe

